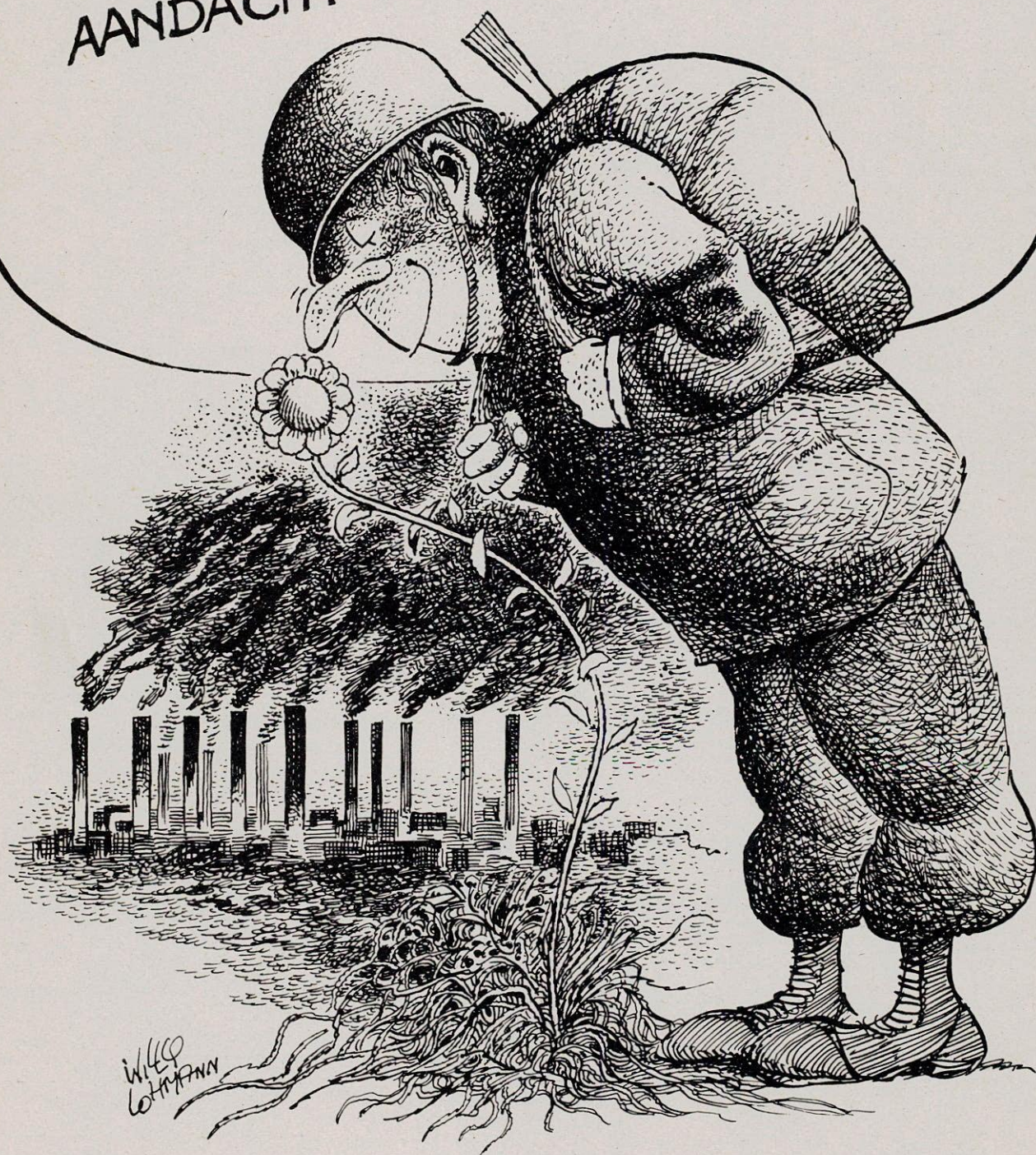

EGGO

MAANBLAD VAN DE
HUMANISTISCHE
GEESTELIJKE
VERZORGING VOOR
MILITAIREN
JANUARI - FEBRUARI 1979

AANDACHT VOOR DE NATUUR

EGO

MAANDBLAD VAN DE
HUMANISTISCHE GEESTELIJKE
VERZORGING VOOR MILITAIREN.

nr. 1/2 – januari/februari 1979
18e jaargang

Abonnementsprijs f 12,- per jaar, te
storten op postgirorekening 480414
t.n.v. Hoofdraadsman Humanistische
Geestelijke Verzorging te Driebergen.
Militairen ontvangen het blad op
aanvraag zonder betaling.

Redactie:

Joos Sinke (voorzitter),
Frank Spoelstra (sekr./eindred.),
Rob Buitenweg, Wim Heij,
Hans Schonk, Arjen Struijk.

Adres red. en admin.:

Bureau hoofdraadsman
Coornherthuis, Hoofdstraat 84,
Driebergen. Tel. 03438-2878.

Vaste medewerkers:

Seine van de Belt, Karel Bloema,
Anton Constandse, Sietse van der
Hoek, Bert van de Kamp, Jan
Kooijman, Willy Lohmann, Frits Maas,
Leo van Opzeeland, Rien Robijns, Jan
Stoof, Bert Vuijsje, Frans Wermer,
Hans van Wissen, Dick Zaal.

Vormgeving/realisatie:

Gerard de Groot/Frank Spoelstra

Druk:

Brouwer Offset b.v. Delft
Gedrukt op kringlooppapier

Inhoud

Een nieuw jaar . . .	2
Voorjaar	3
Humanistisch Verbond	4/5
't Nonnetje	6/7
Straight time	8/9
Gast in EGO; Lezers schrijven	10
Drank	11/14
Opland en "Dual capability"	15
James Ensor	16/17
Delinkwente jongeren	18/19
Topsport geen topscore	20/21
Boeken	22
Geknipt voor u	23

EGO: geestelijke
zelfhulp

Een nieuw jaar een nieuw gezicht

Op het moment, dat dit wordt geschreven – halfweg januari – zijn de vroege sneeuw- en ijslagen al weer aan het smelten. De kansen op een elfstedentocht lijken opnieuw verkeken en ook aan 't Belder Wiede bij Giethoorn (foto van C. M. Spoelstra) zal het er wel spoedig minder winters uitzien.

Echter, wanneer de lezer dit nummer van EGO onder ogen komt, zijn we nog maar ruim een maand van de lente verwijderd. Met die foto en het gedicht van J. C. Bloem nemen we dan ook maar vast een voorschot op de naderende grens van winter en voorjaar.

Bij grenzen horen vaak mijlpalen en die nodigen soms uit tot terugblikken en vooruitzien: dit eerste nummer van een nieuwe jaargang (alweer de 18e van EGO) geeft daartoe ook alle aanleiding. Er zijn met name de laatste jaren een aantal veranderingen in EGO gaande, die trouwe lezers niet zullen zijn ontgaan. Bijvoorbeeld:

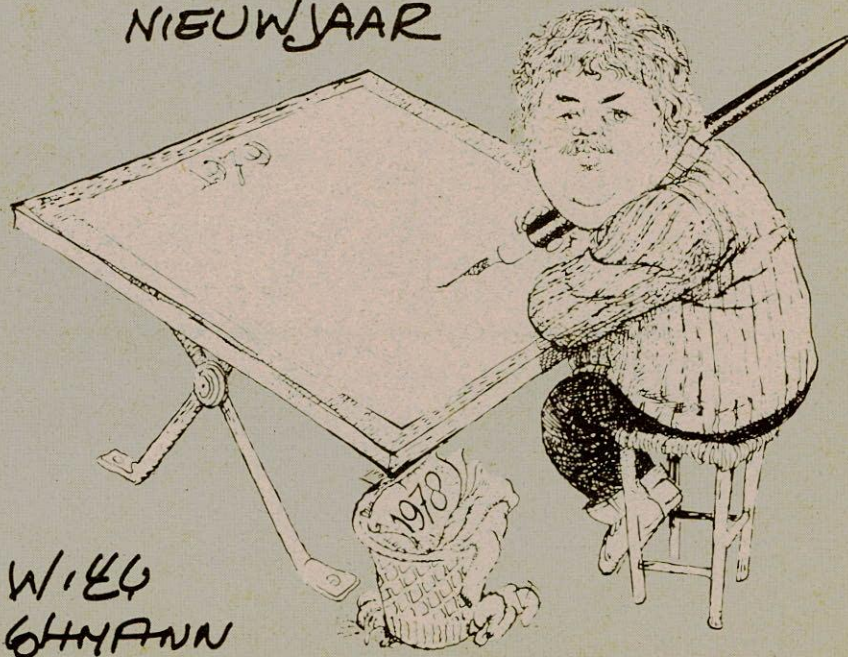
- het aantal vaste medewerkers is in korte tijd meer dan verdubbeld en dat betekent een grotere variatie in onderwerpen en aanpak;
- er komen – gevraagd, maar ook ongevraagd – af en toe reacties van lezers binnen en dat juichen we toe;
- het aantal pagina's breidde zich uit, per nummer en per jaar: in 1976 waren het er nog 144 per jaar, dit jaar mikken we op zo'n 200;
- een zichtbare verandering ligt thans voor u: een iets groter formaat en gedrukt op kringlooppapier;
- er verschijnen meer en andere inhoudelijke bijdragen: op het gebied van humanisme, buitenlandse politiek, vredesvraagstukken, natuur en milieubescherming, seksualiteit, emancipatie, e.d. Verder zo nu en dan een gastrubriek en opmerkelijke berichten uit andere bladen.

Kortom: EGO wil (zelf)kritisch in beweging blijven en hoopt dat ook bij haar lezers te stimuleren, liefst in een vruchtbare wisselwerking met elkaar. Dat laatste kan door ingezonden stukken van lezers, maar ook in de groepsdiskussies tijdens de 'uren geestelijke verzorging' van de humanistische raadslieden op diverse plaatsen (helaas nog lang niet overal door gebrek aan voldoende mankracht).

Tot slot willen wij – hoewel laat, maar dat kan moeilijk anders met een maandblad – graag onze beste wensen voor de lezers toevoegen aan die van onze vaste tekenaar hieronder!

Redactie

EEN VOORSPOEDIG NIEUWJAAR

Voorjaar

*De zon brak door de barre voorjaarslucht.
Plotseling kantelde er een vogelvlucht.
Op de aarde smolt de dungezaaide sneeuw.
Hart, gij zijt vrij; gij waart om niets beducht.*

J. C. Bloem

Humanistisch verbond

Jongeren uit de startblokken

Het jongerennummer van de „Humanist” (waaruit wij op deze pagina's wat korte teksten van jonge leden overnemen); het televisieprogramma „Godsdienst: Geen” en het artikel over humanisme in „Mensen van Nu”; al deze publiciteit leverde een aanzienlijk aantal reacties op van met name jonge mensen. Om aan de belangstelling van deze groep tegemoet te komen is een **informatiepakket** samengesteld, dat naast een bijgewerkte overdruk van de „Jongeren-Humanist” stickers, een poster en informatie over HIVOS bevat.

De teksten van de stickers variëren, maar komen vooral neer op het motto: „Geloven in mensen, begint bij jezelf”.

Intussen wordt er in de afdelingen hard gewerkt om de toeloop van jongeren op te vangen. **Begin maart zal een landelijk ontmoetingsweekend worden georganiseerd voor jongeren, die actief willen worden in het HV.**

Zowel stickers en posters als overdrukken van de „Jongeren-Humanist” zijn via het Centraal Buro verkrijgbaar. Bij afname van grote aantallen stickers en affiesjes wordt wel een tegemoetkoming in de kosten gevraagd.

Informaties op het Centraal Buro van het Humanistisch Verbond, Oudegracht 152, Utrecht, tel. 030-318145.

Hivos rekent op vrijwilligers

HIVOS, het Humanistisch Instituut voor Ontwikkelingssamenwerking richt zich op het steunen van autochtone ontwikkelingsorganisaties in de derde wereld, die proberen de sociaal-economische positie van de armste bevolkingsgroepen te verbeteren.

In haar tienjarig bestaan is HIVOS zich echter bewust geworden van het feit dat niet alleen in ontwikkelingslanden iets moet veranderen, maar dat ook wij in het westen iets aan onze maatschappelijke structuur en onze leefwijze zullen moeten veranderen, willen mensen in de derde wereld een kans krijgen op een beter bestaan. Daarom is sinds ruim twee jaar het veldwerk gestart. Een parttime en een fulltime veldwerker zijn aangesteld om de activiteiten van een aantal HIVOS-komitees te begeleiden.

Die komitees bepalen zelf hun programma en de mate waarin zij hulp van buitenaf nodig hebben. Er wordt voorlichting gegeven over ontwikkelings-samenwerking in het algemeen of over een thema, voor groepen in de buurt of op scholen, er wordt meegedaan aan acties, er worden produkten uit de derde wereld verkocht (dat laatste in samenwerking met ABAL).

Het aantal HIVOS-komitees is echter nog beperkt, terwijl de bestaande komitees nog heel goed extra man- of vrouwkracht (zeker van jongeren) zouden kunnen gebruiken. Als je geïnteresseerd bent, ons adres is HIVOS, Huygenspark 37, Den Haag, tel.: 070 - 882264.

Hanneke Bot
Suzan Bolland
Veldwerkers

Samenwonen, niet trouwen

Een van de meest persoonlijke dingen in je leven is de manier waarop je dat leven inricht. Tot voor kort was het heel gewoon dat je levensloop als een soort blauwdruk kant en klaar gereed lag. Naar school gaan, het beroepsleven in, trouwen, kinderen krijgen enz. De laatste jaren is daar verandering in gekomen. Het staat minder vast naar welke school je gaat of welk beroep je gaat uitoefenen. Persoonlijke keuzes en mogelijkheden worden belangrijker gevonden. Ook van overheidswege wordt dat gestimuleerd.

Anders ligt het met de manier waarop je je leven verder inricht. Met name de overheid kent dan maar één weg: het huwelijk. Huisvesting, belasting- en relatiewetgeving: wie niet trouwt is de sigaar. Ook maatschappelijk staan niet-gehuwden lager in aanzien. Toch zien we steeds meer jongeren kiezen voor een andere manier van leven dan waartoe het huwelijk verplicht.

Want laten we wel wezen: het huwelijk is een zeer omvangrijk all-in pakket dat naast vele voordelen ook z'n nadelige kanten kent. Mensen die op 'n andere manier willen samenwonen of die gewoon alléén willen wonen, schieten over. Hoe serieus de bedoelingen van hun keuze ook mogen zijn; in tal van

opzichten worden zij achtergesteld. Valt daar nou niets aan te doen? Daar valt over te praten en ik geef graag suggesties in welke richting je bezig kan zijn.

Probeer eens een groep bij elkaar te krijgen rond dit thema.

Bert Boelaars

Hoe nu verder, schoolverlater?

Van school komen en wat dan? Een baan zoeken of doorstuderen: wat zijn je kansen? Als jongeren een baan zoeken levert dat vandaag de dag nogal wat problemen op. Meestal worden mensen gevraagd met een beroepsopleiding en bovendien met ervaring. Dit in tegenstelling tot het „aanbod”, zo van school, zonder ervaring dus, en zonder beroepsopleiding. En de bereidwilligheid in het bedrijfsleven om jongeren in opleiding te nemen is niet zo groot. Het resultaat van dit alles is bekend: jeugdwerkloosheid.

En dan dat doorstuderen. O.a. veroorzaakt door de slechte vooruitzichten op de arbeidsmarkt is de toeloop op beroepsopleidingen zowel als op universitaire opleidingen groot. Zo groot dat sommige opleidingen de toelatingseisen hebben verzaamd. Berucht is ook de „numerus fixus”, wanneer slechts een van te voren vastgesteld aantal studenten door loting wordt toegelaten.

Er wordt gezocht naar allerlei oplossingen om via toelatingsnormen de toeloop te regelen. Alleen de besten? Of een snellere doorstroming door studietoelatingverkortingen? Daarbij komen nog eens de plannen om, waar mogelijk, op overheidsuitgaven te bezuinigen, ook op onderwijs! Het lijkt erop dat de kwaliteit van ons onderwijssysteem direct of indirect afhankelijk wordt gemaakt van de stagnerende economie. Een kwalijk verschijnsel.

Wouter Hamel

Waanzin van de wapenwedloop

De toenemende bewapening in de wereld dient een punt van grote zorg te zijn voor ieder mens in deze wereld, maar zeker voor ieder die een „mense-lijke” wereld wil. De totale uitgaven

aan militaire apparaten bedragen dit jaar 700 miljard gulden. Dit is een verdubbeling in vergelijking met twintig jaar geleden.

Maar het financiële aspect is stellig niet het meest verontrustende. De nieuw ontwikkelde wapens zijn steeds verwoestender of steeds onmenselijker, of beide. De ontwikkeling van futuristische stralingswapens (laserstraal), biologische en chemische strijdmiddelen en de neutronenbom zijn recente voorbeelden.

De bewapeningswedloop kent letterlijk geen grenzen meer; honderden satellieten hebben een militaire functie. Vooral jonge mensen hebben zich ten aanzien van deze punten veel af te vragen. Wat kunnen we en willen we

Wat voor samenleving willen we? Zijn wij ook bereid iets van onze welvaart in te leveren? Talloze, zeer moeilijke vragen komen op ons af. Als we onze verantwoordelijkheid niet willen ontlopen, dan zullen we de uitdaging moeten aanvaarden.

Joost de Vries

Privacy? Hou ze in de gaten!

Weinig Nederlanders weten waarschijnlijk dat een ieder die een lening afsluit bij een willekeurige bank, onmiddellijk geregistreerd wordt bij een centraal bureau in Tiel. Misschien dat de banken het goed met ons voorhebben, maar is elke instantie wel zo zorgvuldig met privacy-gevoelige gegevens?

Het valt in ieder geval op dat juist die instanties die er zijn om onze democratie te helpen verdedigen (politie, inlichtingendiensten etc.), vaak zo geïnteresseerd zijn in de privacy van sommige burgers. Dit spook, op zoek naar „staatsgevaarlijke” burgers denkt daarbij zelfs nog uit naam van de democratie te mogen werken.

Het gevaar is duidelijk: zaken als „Berufsverbote”, verhoogde kwetsbaarheid van minderheden, machtsconcentratie bij politie en inlichtingendiensten, alsmede misbruik van privacy-gevoelige gegevens door derden bedreigen ons. En dan zijn er pas twee kerncentrales in ons land.

Met de wettelijke bescherming van onze privacy is het niet best gesteld. Ook het instellen van de staatscommissie Koopmans heeft weinig effect gehad. Concreet bedreigt ons op dit moment de volkstelling van 1981.

Er zal dan een integrale telling met privacy-gevoelige vragen (zoals naar levensovertuiging) gehouden worden. Daar heeft de overheid natuurlijk geen moer mee te maken. Een steekproef met volledig gewaarborgde anonimiteit kan net zo goed. Overigens werd de telling van '71 een groot fiasco omdat 2% 'm weigerde in te vullen en de gegevens pas zeven jaar later vrij kwamen waardoor ze al weer verouderd waren. Laten we hopen dat de telling van '81 helemaal niet gehouden wordt. Voor ons ligt het in ieder geval heel duidelijk... privacy, een zaak om in de gaten te houden.

Leonard Ornstein

Doe iets tegen macht van kerk

Vroeger waren kerk en staat onderling verweven. Na eeuwenlange strijd zijn kerk en staat gescheiden. Geen enkele levensovertuiging mag bevoorrecht worden, al trachten sommige christelijke groeperingen onze overheid weer tot een christelijke staat om te bouwen. Daarom zijn randschriften op de gulden en bedden in de troonrede op zichzelf misschien wel te onbeduidend om je druk over maken, maar je moet toch op je hoede zijn omdat het voorboden

kunnen zijn van pogingen de staat weer te onderwerpen aan dogmatische vormen van christendom.

In Amerika zijn daar voorbeelden van te vinden. Daar worden wetenschappelijke opvattingen over de evolutie in het onderwijs in sommige staten verdrongen door het bijbelse scheppingsverhaal, en wordt de overheid misbruikt om mensenrechten van homoseksuelen aan te tasten.

Veel mensen lachen om dogmatische christelijke groepen als EO, SGP, e.d. Het is verstandiger ze serieus in de gaten te houden voor u het lachen vergaat.

Rob Tielman

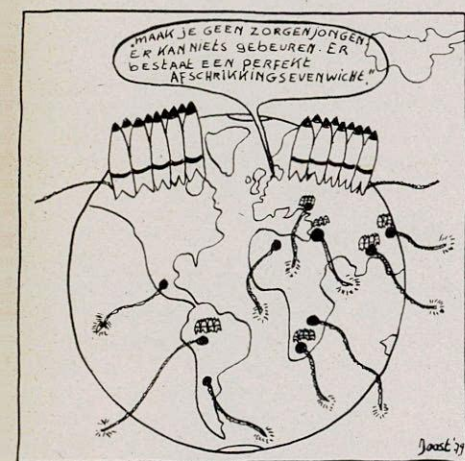
Ruimte om jezelf te kunnen zijn

Onze huisvesting is teveel op het gezin afgestemd. Niet-gezinshuishoudens (alleenstaanden, samenwonenden, leefgemeenschappen) komen er steeds meer, terwijl er veel te weinig voor hen wordt gebouwd. Zo hebben veel woningbouwverenigingen en gemeentebesturen daar bezwaren tegen, omdat het gezin de hoeksteen van de samenleving zou zijn. Daarom zou het HV er toe kunnen bijdragen dat de Humanistische Bouwstichting gaat bouwen in die gemeenten waar onverdraagzame meerderheden weigeren voor minderheden te bouwen.

Dan moeten er wel plaatselijke initiatieven genomen worden. Zo kunnen HV-leden zitting nemen in de gemeentelijke stuurgroepen voor bijzondere huisvesting. Samen met plaatselijke afdelingen van JOVD, PvdA-jongeren, COI, FNV-jongeren kunnen plannen ontwikkeld worden waaraan samenlevingsopbouwwerken van HV/Humanitas hun medewerking zouden kunnen verlenen. Huisvesting wordt een steeds belangrijker zaak voor mensen die ruimte willen hebben om zichzelf te zijn.

Rob Tielman

als de nood het hoogst is
is EGO nabij

doen? Hoe moeten we deze ontwikkelingen zien in het licht van een humanistische levensovertuiging? Is dienstweigering het antwoord? Moet Nederland uit de NAVO?

De vredesproblematiek is één der belangrijkste problemen van deze tijd. Laten we eindelijk onze handen uit het haar halen.

Joost de Vries

Meer welzijn of meer welvaart

Steeds meer mensen lijken zich zorgen te maken over onze huidige levensstijl. Het eerste „Rapport van de club van Rome” heeft vooral de aanzet gegeven tot denken over zaken als vervuiling, verstedelijking, grondstoffen-tekorten, energievoorraden. Honderden boeken en artikelen zijn de afgelopen jaren over deze onderwerpen geschreven: we zijn gewaarschuwd door een al of niet echte energiecrisis: milieuraamp hebben ons opgeschrikt. Hart- en vaatziekten worden in verband gebracht met onze levensstijl. Overconsumptie en apathie lijken ons een machtige greep te hebben. Angst voor de toekomst is door dit alles bij velen aanwezig.

De gevolgen van de levensstijl der westerse wereld heeft ook konsekwenties voor de rest van de wereld. Om met z'n allen te kunnen overleven zullen we moeten kiezen. Keuzen in ons privé-leven: keuzen in het politieke leven.

Nooit hoor je iets over het nonnetje

Het aardige van de natuur is dat iedereen er op zijn manier over kan meepraten. Je hoeft geen vogelwachter op Rottum te zijn, geen veldmuisenspecialist in Wageningen, geen kenner van de inheemse flora in Sluiskil om ervaringen met plant en dier op te doen. De lieve huiskat die een dooie mus op de vloermat legt, de dauw op het gras naast het schuttersputje, de reiger langs de slootkant, zij alle vertegenwoordigen iets dat met 'natuur' wordt aangeduid. Vrijwel iedereen komt dagelijks zulk soort elementen tegen en het is maar net of je er voor 'open' staat om ze te herkennen.

Maar zeker ook voor de natuur geldt het spreekwoord door de bomen het bos niet meer zien. We zien vaak alleen maar losse elementen. Meer niet. En hoe spektakulairder die elementen zijn, hoe meer belangstelling er als re-

gel voor bestaat. Daardoor wordt tegelijkertijd de aandacht voor achtergronden kleiner, de ware aard van de zaak versluierd. Zo heeft de belangstelling voor de natuur in menig opzicht wat weg van de populariteitsrace die we kennen van de top-veertig, van babbelsieke voetballers of van Story en Privé.

Losse, spektakulaire elementen gaan ook in de natuur met de eer strijken: het fel-gele klein hoefblad als eerste lentebode, de kievit en haar ei, de bijen die de bloemen bestuiven en tegelijk zo mooi voor onze honing zorgen, de grote stille heide, de verhongerende wintervogels tussen sneeuw en ijs. Nooit hoor je iets over een vriendelijke kruisbloemige als de look-zonder-look, nooit iets over een doodgewone Noordzeeschelp als de strandgaper, nooit iets over het nonnetje, een eende-soort. Zij zullen het niet ver in de publiciteit schoppen, om van ingewikkelde, maar uiterst fundamentele processen als fotosynthese of biologisch evenwicht maar te zwijgen!

Veel verliezers, weinig winnaars

Iets soortgelijks is er met de aantasting van natuur en milieu aan de hand. Ook hier aandacht voor het grote, het spektakulaire. Het lijkt een strijd met veel verliezers en weinig winnaars. „Grote” onderwerpen als een LNG-terminal, de opslag van kernafval of een golf van botulisme bij watervogels worden gemakkelijk door de publiciteit opgepikt. Het behoud van de zeehond ligt al jaren goed in de markt, evenals het praktisch verdwijnen van de haring en de schol uit de Noordzee.

Maar wie maakt er werk van de schade aan de flora door verlaging van het waterpeil in tal van poldergebieden? Wie is er echt boos als blijkt, dat een vissoort als het biermpje vrijwel uit de sterk vervuilde nederlandse beken verdwenen is? Wie windt zich op als

bleekt, dat het bijna nergens meer stil is in ons land?

Inderdaad, er blijken tal van processen in natuur, milieu en landschap gaande die dag in, dag uit gewoon in de verkeerde richting verder gaan, zonder dat buiten de kring van betrokkenen of deskundigen zich ook maar iemand druk maakt.

De onttakeling van het platteland is er een goed voorbeeld van. De modernisering en schaalvergroting in de landbouw leidt er toe, dat steeds meer voor natuur en landschap waardevolle elementen als houtwallen, oude boomgaarden, heggen en hagen, rietveldjes enz. aan hun lot worden overgelaten of op een kwade dag plotseling verdwijnen. Niemand merkt daar veel van. Het is een sluipend proces van dan hier en dan daar, met af en toe een stevige rel als een plaatselijke aktiegroep eens voor de bulldozer gaat liggen.

Een soortgelijk geleidelijk proces doet zich voor met de recreatie, waardoor steeds meer mensen steeds meer dagen van het jaar in of rond natuurgebieden verblijven. De Wadden-eilanden worden zo langzamerhand het meest door toeristen bedreigd. De herten op de Veluwe zijn door een overmaat aan belangstelling nachtdieren geworden. De door veel natuurschoon gezegende plassengebieden in ons land ondervinden in velerlei opzichten schade door de explosieve waterrecreatie van de laatste jaren.

De ontwikkelingen in de Noordzee vormen een derde voorbeeld van een sluimerend proces. Akkoord, de zeehond, de haring, de tong: we weten wat er aan de hand is. Maar er is meer. De steeds drukkere scheepvaart, de jacht op olie en aardgas, de winning van zand en grint, de plannen langs de kusten (afdamming Oosterschelde, inpoldering langs de Friese waddenkust, industrie-eilanden, havenprojecten in

Foto: 3 F Producties

Foto: 3 F Producties

de Eemsmoed enz.), de toenemende recreatie (badgasten, sportvissers, wadlopers, zeezeilers etc.), het ernstig vervuilde rivierwater dat in de Noordzee terecht komt. De Noordzee, zeker óók eens een gebied met een natuurlijk evenwicht, wordt uit haar verband gerukt en het einde is nog niet in zicht. Dringt het wel voldoende door?

Ontwikkelingslanden: massale processen

Maar in de publiciteitsrace zijn er nog veel grotere verliezers. Het zijn de natuur en het milieu in de ontwikkelingslanden. En zoals bekend, het is er altijd rampzaliger, ernstiger, grootschaliger, of het nu om omgeslagen veerboten, corruptie of voetbalrellen gaat. De aanslagen op natuur en milieu vormen geen uitzondering.

In onze georganiseerde en met wat moeite toch te overziene maatschappij staan natuur en landschap ondanks een aantal sluimerende processen en bedroevende incidenten toch onder een zekere controle. Achter iedere officieel te kappen rij bomen houdt zich wel een (vaak nog door de overheid gesubsidieerde) groep natuurbeschermers schuil. En dan wordt er gepraat, gelobbied, afgewogen. Natuur en landschap ingebed in een democratisch proces.

In tal van ontwikkelingslanden gaat dat veel minder zachtzinnig. Daar wordt gewoon gedáán! Massaál, door armoede gedreven, door de bevolking zelf.

De overbeweiding is er een voorbeeld van, het opstoken van de laatste bomen en struiken een ander. Woestijnvorming of erosie zijn er de gevolgen van, waardoor de bestaansmogelijkheden nog verder worden aangetast. De 'verwoestijning' is een levensgroot probleem: iedere minuut eist de oprukkende woestijn tien hectaren. Wanneer dit proces niet wordt gestuit, is tegen het eind van deze eeuw een derde van de wereld-oppervlakte landbouwgrond voorgoed verloren.

In echt tropische gebieden wordt ook maar gewoon gedáán. Massaál, door westerse houtmaatschappijen, omdat er nog veel geld te halen valt. Iedere minuut wordt twintig hektaren regenwoud verwoest. Veertig procent of 665 miljoen hectaren is al verdwenen. Wanneer dit grootschalige kappen niet ingrijpend wordt beperkt, zijn in de eerste helft van de volgende eeuw geen tropische regenwouden meer over. Daarmee zullen dan ook tal van plant- en diersoorten verdwijnen, die we nu eigenlijk nog maar nauwelijks kennen. En dan hebben we het nog niet eens over de gevolgen voor zuurstof- en koolzuurgehalte van de atmosfeer, waarover dreigende voorspellingen voor de mensheid worden gedaan...

Het scheepsorkest

Mogen we wel verwachten dat zulk soort berichten meer indringend tot onze kranten, radio, televisie én tot onze hersenen doordringen? Een in de herfst van het vorige jaar in Asjchabad

(Rusland) gehouden internationale konferentie van natuurbeschermers maakte duidelijk, dat meer dan 1.000 soorten zoogdieren, vogels, reptielen, amfibieën en vissen en rond 25.000 soorten hogere planten met uitsterven worden bedreigd. Een onbekend aantal, vooral ongewervelde dieren, loopt hetzelfde gevaar door het verdwijnen van het milieu, het biotoop, waarin ze thuishoren. Het tropisch regenwoud en de droge savannegebieden vormen hierbij slechts voorbeelden.

De uit de hele wereld verzamelde natuurbeschermers stelden in Rusland een actieplan op, vroegen medewerking van staatshoofden en regeringsleiders en gaven beleidslijnen aan om de reeds in gang gezette catastrofe op het gebied van natuur en milieu een halt toe te roepen. Maar speelde het scheepsorkest op de Titanic ook niet gewoon door toen de ijsberg al in zicht was?

Frits Maas

EGO: beter nu dan hiernamaals

Straight time

Knap stuk amerikaanse zelfkritiek

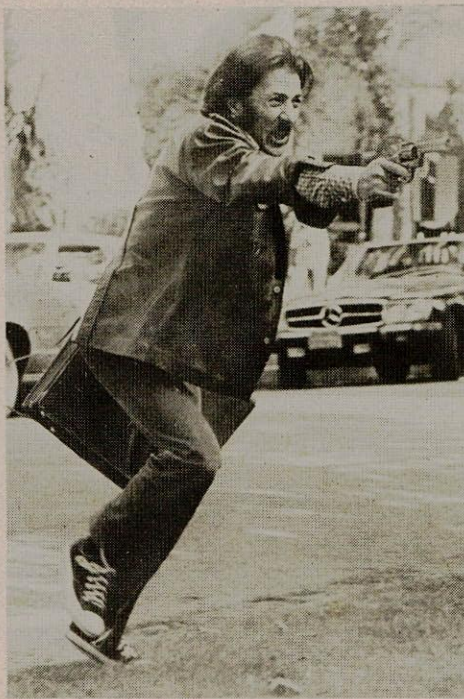
Veel films maakte hij eigenlijk niet, maar de films waarin hij meespeelt, zijn vrijwel altijd een must. Ik heb eens gelezen, dat hij na iedere rol die hij heeft gespeeld, een poosje in psycho-analyse gaat, om weer tot zichzelf te komen. Dat gaat, met tussenpozen, al zo'n twintig jaar, iets wat in Amerika veel meer geaksepteerd is dan hier. Hij lijkt me intelligent genoeg om te weten of zijn psychiater een beunhaas is of iemand, aan wie hij echt iets heeft. Ik heb hem ooit in een portret op deze pagina eens de koele, onopgesmukte frisdrank tussen alle dure Hollywoodcocktails genoemd. Vrolijke rollen heeft hij na „The graduate”, zijn grote doorbraak nooit gespeeld en behalve in „John and Mary” met Mia Farrow, eigenlijk ook geen romantische. Hij speelt, om een afgekloven woord te gebruiken, karakterrollen. Dit schriele ventje, op wie ze in Amerika o zo zuinig moeten zijn is natuurlijk Dustin Hoffman.

In „Straight time” speelt Dustin Hoffman de rol van Max Dembo, een jongen die na zes jaar gevangenisstraf te hebben uitgezeten, vrij komt, en vast van plan is het deze keer te gaan maken in het leven. Hij was veroordeeld wegens het plegen van een gewapende roofoverval.

De afspraak is, dat Max onmiddellijk kontakt moet zoeken met de reklasseringsambtenaar, die hem onder zijn hoede zal nemen tijdens zijn terugkeer in de gewone maatschappij. Na een lange, vermoeiende bustocht van de gevangenis naar Los Angeles doet Max keurig wat hem is opgedragen. De reklasseringsman is een niet onvriendelijk type, die Max echter goed laat voelen, dat hij zich geen enkel zij-sprongetje kan veroorloven. Max verbijst zijn ergernis: hij is echt van goede wil. Hij moet binnen een week een kamer en een baan hebben, en dat lukt hem ook. De kamer is in een gribuspension, de baan op een conservenfabriek. Maar hij heeft het (wat onwaarschijnlijke) geluk, dat het meisje van het uitzendbureau dat hem aan zijn baan helpt, ook wel wat in hem ziet. Ze gaat met hem uit eten, deze Jenny Mercer, heel hartelijk gespeeld door Theresa Russell, en later betrekken ze samen een appartement.

Voordat hij op de baan afging, heeft Max echter iets gedaan dat hij van nog meer belang achtte: hij zocht zijn oude gevangenskameraad Willy op (gespeeld door Gary Busey, die in „A star is born” een kleine rol speelde als de

manager van Chris Christofferson, maar me meteen opviel als iemand die thuishoort in het rijtje Dustin Hoffman, Richard Dreyfuss, Randy Quaid en nog zo'n paar: niet mooi, maar wel zeer persoonlijk). Het weerzien tussen

beide vrienden, die door dezelfde hel zijn gegaan, is aangrijpend. Willy lijkt het aardig te doen, hij heeft een vrouw en een zoontje. Maar als hij even naar de keuken is, zegt zijn vrouw Selma, dat ze Max liever niet meer op bezoek heeft; ze mag hem graag, maar Willy staat nog zo zwak in zijn schoenen. Dat blijkt, als Willy Max naar huis rijdt: op diens kamer rookt hij een joint; hij is verslaafd, en het schijnwereldje dat hij heeft opgebouwd, berust op niets.

Max wordt de volgende dag onverwacht bezocht door Earl Frank, de reklasseringsman (M. Emmet Walsh) die de lucifer vindt waarmee Willy zijn stick heeft aangestoken. Als Max weigert uitleg te geven, al is bewezen, dat hijzelf niet op zijn geweten heeft wordt hij toch weer, als kontrolemaatregel, naar de gevangenis gestuurd, waar hij de vernederingen moet ondergaan die voor een trotse eenling als hij moordend moeten zijn. Hij komt snel weer vrij; onderweg terug naar zijn onderkomen beseft hij, dat hij altijd een getekende zal blijven; zijn woede over het hem aangedane onrecht koelt hij op Earl, die hij in de auto, waarmee die hem bij de gevangenis afhaalt, aanvalt. Hij stopt de wagen, ketent Earl, met de broek op de schoenen, aan het hekwerk langs de highway en heeft daarmee alle schepen achter zich verbrand. Hij neemt zijn oude leven weer op; hij berooft een supermarkt. Jenny is inmiddels op de hoogte van Max' doen en laten, maar ze blijft bij hem. Hij gaat een partnerschap aan met zijn vroegere vriend Jerry Schue (Harry Dean Stanton). Aanvankelijk boeren ze goed.

Max Dembo is weer afgegleden tot zijn vroegere praktijken

Dustin Hoffman als ex-gedetineerde Max Dembo legt een test af bij Jenny Mercer (Theresa Russell)

in 't kort

Tot Max zijn vriend Willy betreft bij een karwei. Willy moet met een auto klaar staan om weg te rijden, als Max en Jerry een juwelierszaak beroven. Alles gaat goed, alleen blijft Max net iets te lang binnen, omdat hij een bepaald horloge wil hebben, dat Jenny zo mooi vond. Als het stel eindelijk buiten arriveert met de buit, is Willy er niet. Vogelvrij als ze zijn, beginnen ze te hollen; Jerry wordt door de politie doodgeschoten, Max ontsnapt. Nu is er niets meer over van zijn goede wil of kameraadschap: het feit dat Jerry is omgekomen door een fout van Willy is voor hem reden genoeg om Willy in zijn schuurtje dood te schieten, al weet hij dat zijn vriend een zoontje heeft, dat dolveel van zijn vader houdt. Jenny wacht intussen buiten in haar auto, niet vermoedend wat Max voor rekening aan het vereffenen is. In een restaurant langs de weg overtuigt Max Jenny ervan, dat ze terug naar huis moet gaan, dat er geen toekomst voor haar bestaat aan zijn zijde. Hij stopt geld in haar tasje, en het horloge, waar hij zijn leven voor op het spel heeft gezet. Hij rijdt weg, overtuigd van zijn mislukking in dit leven; in de gevangenis kan hij niet leven, maar erbuiten nog minder.

Ik kan me niemand voorstellen, die deze rol beter had kunnen spelen dan Dustin Hoffman. Het feit, dat hij zo weinig nadrukkelijk speelt, zijn verbittering over zijn kansloosheid, tegenover zijn vertedering voor zijn vriendin, het is een aantal nuances, meer niet. Maar het is precies genoeg. Regisseur is Ulu Grosbard, scenario van Alvin Sargent, die we al kennen van „Bobby Dearfield” en „Julia”. Het was gebaseerd op de roman „No beast so fierce” van Edward Bunker, die weet waarover hij praat, want hij heeft zelf gevangen gezeten. En dat schijnt in Amerika een soort hel te zijn. Mooi staaltje van zelfkritiek op de Amerikaanse maatschappij, deze film. Gaan zien dus.

Leo van Opzeeland

Ja, de nieuwe Bergman, daar moeten we natuurlijk weer dromsgewijs naar toe. „Herfstsonate”, heet hij, en Bergmans beroemde achternaamgenote Ingrid Bergman, die daar dertien jaar voor heeft moeten soebatten, heeft eindelijk de kans gekregen om door de meester zelf geregisseerd te worden. een zware rol, niks geen Hollywood, niks geen glamour.

Ingrid speelt een konsertpianiste, die gekonfronteerd wordt met het feit, dat ze het in de muziek dan wel ver heeft geschopt, maar dat haar dochters, met name de oudste, gespeeld door Liv Ullman, onder dat feit zwaar hebben geleden. De moeder die er niet was. Voer voor feministes, want de vader die er nooit is, wordt gedekoreerd voor het feit dat hij zoveel voor het land, de muziek, het jongerenwerk, noem maar op, vul maar in, heeft gedaan. Een moeder mag dat niet. De eeuwige tweestrijd van de vrouw, carrière of gezin, waar een man nooit voor hoeft te staan als hij niet wil, wordt in deze film prachtig ontrafeld. Vakmensen, vakwerk. Geen avondje uit in de luchtige zin van het woord, wel stof tot nadenken voor iedereen die misschien ooit aan een gezin denkt, en beseft hoe ongelijk op dat terrein de rollen nog zijn verdeeld.

Laura Mars (Faye Dunaway) en John Neville (Tommy Lee Jones) hebben elkaar gevonden. Dit muisje zal nog een staartje krijgen...

Naar „The eyes of Laura Mars” wil ik u alleen maar laten gaan om de bizarre fotogratie te bewonderen, die er een belangrijke rol in speelt. Faye Dunaway is een dekadente fotografe (Laura Mars), die modefoto's maakt tegen afschuwelijke dekors: pas verongelukte en nog loeiend navlammende auto's, pas vermoorde mooie dames, verdronken heren. Een tijdsbeeld om koud van te worden, maar wel een uitwas die alleen in deze tijd bedacht had kunnen worden. Het verhaal is verder vrij on-

zinnig: Laura ziet voortdurend moorden plaatsvinden vlak voordat die ook werkelijk worden gepleegd. De detective, die haar pad kruist, John Neville (Tommy Lee Jones) knoopt een relatie met haar aan, waar de mooie, succesvolle fotografe toch wel bar verlegen om blijkt te zitten. De plot is ongeloofwaardig, maar ik zal hem niet verklappen. Nogmaals: de fotografie is het aanzien meer dan waard.

„Waterschapsheuvel”, een getekende film naar het beroemde boek van Richard Adams. Ik zeg expres niet tekenfilm, want dat wekt altijd associaties met Donald Duck en aanverwante lieden, en Waterschapsheuvel is bepaald geen amusement te noemen. Het dramatische verhaal vol symboliek is door regisseur Martin Rosen bijzonder grimmig en aangrijpend in beeld gebracht. De stemmen die hij koos, o.a. van John Hurt (hoera, de kwaliteiten van deze man worden in steeds wijder kring bekend), Zero Mostel en Sir Ralph Richardson bewijzen dat hij besepte, met deze film aan een ernstige zaak bezig te zijn. Regisseur Rosen, die in Nederland was om de pers te woord te staan, vertelde dat Richard Adams verrukt was van de typering van alle figuren, behalve van de wat angstige, magere Fiver. „Dat kwam”, aldus Ro-

Eén van de konijnen uit „Waterschapsheuvel” wordt bijna van het leven beroofd door een kat.

sen, die daarmee de lachers natuurlijk onmiddellijk op zijn hand kreeg „doordat Fiver een soort zelfportret van Adams was (alle bijfiguren zijn geïnspireerd op mensen die Adams in de oorlog heeft meegemaakt), en Adams zichzelf maar moeilijk kon toegeven dat hij een type was als Fiver”. Wel gaan zien, deze opmerkelijke film, die misschien een heel nieuw tijdperk van getekende drama's inluidt...

L. v. O.

raadsman: liever doodnuchter

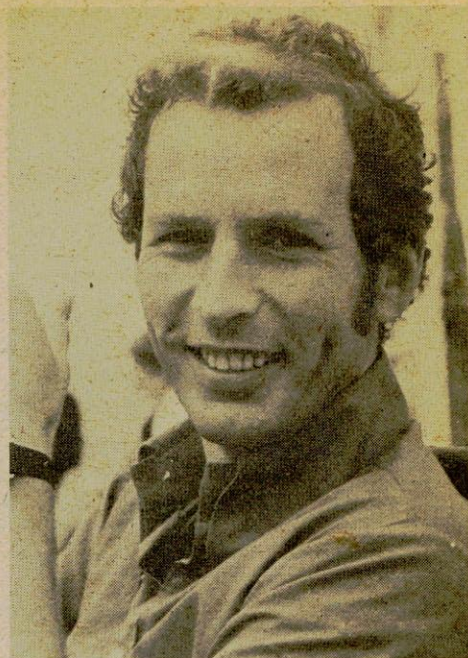
Gast in EGO

Een jaar geleden verscheen er een nieuw tijdschrift op de markt: **'t kan anders**, uitgegeven door de WEPS (werkgroep voor ecologie, pacifisme en socialisme). Nieuw maar tegelijkertijd verbonden met een lange traditie: in **'t kan anders** is opgenomen vredesaktie (het blad van de ANVA, algemene nederlandse vredesaktie), de opvolger van o.m. Bart de Ligt's Bevrijding. Eindredakteur van **'t kan anders** is Henk Branderhorst – tot voor kort als cursusleider werkzaam bij de nederlandse volkshogeschool „Mérillon" in (Frankrijk).

Het laatste nummer van **'t kan anders** bevat een „dossier-Larzac" waarin de strijd wordt beschreven die 103 boeren (en hun duizenden medestanders) nu al zeven jaar lang voeren tegen de door de franse regering geplande militarisering van de Larzac (oriëntatiepunt: Rocqufort). Een strijd waarbij de geweldloosheid tot een vanzelfsprekendheid geworden is. Niet uit traditie

(de Larzac is van oudsher conservatief katholiek – en dus weinig toegankelijk voor het pacifisme) maar uit gewonnen inzicht dat geweld alleen maar nieuw en meer geweld oproept. Het is hier niet de plaats het „dossier" in het kort samen te vatten (wie het wil lezen moet het nummer maar bestellen!) – ik noem het alleen als een voorbeeld van de zaken die in **'t kan anders** aan de orde komen. De achtergrondfilosofie van het blad is – in het kort – dat er een samenhang bestaat tussen zaken als afzien van geweld – de bescherming van het milieu („vrienden van de aarde") – de emancipatie van individuen en groepen in de samenleving („wij mensen") – kleinschaligheid („naar menselijke maat") en een rechtvaardige samenleving (een ondogmatisch socialisme). Door deze samenhang te verduidelijken probeert (een deel van) de vredesbeweging los te komen van een zeker isolement, waarin ze vaak is geraakt. Door toedoen van zichzelf én „de anderen".

't Kan anders (en de WEPS) is niet partijpolitiek gebonden, dus ook niet, zoals vaak wordt gedacht, aan de PSP. Onder leden en lezers vinden we – natuurlijk – PSP'ers, maar evenzeer leden van PvdA en PPR en relatief veel partijlozen. Dwars door partij- en levensovertuigingen heen willen we steeds weer aandacht vragen voor een herbezinning op oude, vastliggende patronen en gewoonten, ideeën en structuren die individuen én samenleving in hun ban én in de knel houden.

Bevrijding van geweld en onrecht, van uitbuiting en verstarring. En daar dan ligt ons belangrijkste raakvlak met het humanisme. In de **uitwerking** (van ideeën en standpunten) lopen de wegen van het Humanistisch Verbond en ons nogal eens uiteen – een reden te meer om met elkaar in contact te blijven.

N.B. **'t kan anders** is te bestellen (proefnummers) via Postbus 385, Amsterdam.

Henk Branderhorst

LEZERS SCHRIJVEN

Soesterberg, 12-12-1978

Geachte redactie,

Zou u zo vriendelijk willen zijn deze brief te plaatsen? Ze is naar aanleiding van het artikel: 'Zijn sommige sporten nog sport?' van Hans van Wissen, in EGO van november 1978.

Het hele stuk staat bol van de vooroordelen en wijst heel duidelijk op een volkomen gebrek aan verstand van de vier behandelde sporten. Het zou een te lang verhaal worden om op allemaal in te gaan. Ik zal me daarom beperken tot de motorsport.

Iedereen die aan motorraces meedoet is van de gevaren op de hoogte en accepteert ze omdat ze er onverbreekbaar mee verbonden zijn. Het motorloos weekend, zoals Van Wissen zich dat voorstelt, zou in één klap honderdduizenden mensen van hun hobby/sport beroven. Motorsport trekt na voetbal nog altijd de meeste toeschouwers in Nederland. Net zo goed als mijn buurman mag voetbal

len, mag ik de motorsport beoefenen: een motorloos weekend is daarom in hoge mate discriminerend!

Van een aantasting van de natuur is nauwelijks sprake. Proeven hebben aangetoond, dat de dieren rondom circuits zich van dit 'lawaai' niets meer aantrekken. De luchtvervuiling is vergeleken met een willekeurige snelweg te verwaarlozen.

Nu het laatste, niet steekhoudende, argument. Motorsport en vooral motocross, is één van de zwaarste, zo niet de zwaarste sport die er is. Ze vraagt een enorme conditie, reactiesnelheid en durf. Iedereen kan met bekapping lopen of een stormbaan nemen. Het is zeker gezond, maar bij lange na niet zo zwaar als motocross.

Laat Van Wissen zich eerst juist informeren, misschien komt hij dan niet tot zulke discriminerende uitspraken.

Hoogachtend,
F. G. Andriess
dpl.sgt.
administrateur C-Cie-OCTD
Dumoulinkazerne Soesterberg.

(Naschrift redactie: Wij hebben minder twijfels over het goed geïnformeerd zijn van de sportjournalist Hans van Wissen dan u. Ook moeten we eerlijkheidshalve opmerken, dat ons de teneur van Van Wissen's hele artikel wel aansprak. Dat neemt niet weg, dat een paar van uw argumenten inzake de motorsport misschien juist zijn. Dat dit ons echter nog niet tot motorfans maakt, heeft mogelijk ook iets te maken met het feit, dat wij die 'voor iedereen gezonde stormbaan' van u ook niet zo zien zitten. Geen reden overigens om niet aan uw eerste vraag te voldoen.)

Drank

Makkelijk teveel... moeilijk terug

Feiten over alcoholgebruik

Begin december 1978 liet de defensieleiding via een persbericht weten, dat zij voornemens is binnen de krijgsmacht niet langer extra faciliteiten voor het verkrijgen van alcoholhoudende drank te bieden, d.w.z. „tijdens de werkdag geen alcoholhoudende drank meer verkrijgbaar te stellen of anderszins gelegenheid tot gebruik van die drank te geven.” Wel worden er uitzonderingen op de algemene regel in het vooruitzicht gesteld, bijv. daar waar leef- en werksituatie moeilijk te scheiden zijn, zoals op marineschepen, en bij bijzondere gelegenheden. Maar hoe dan ook: een ingrijpend voorstel, dat lijkt te zijn ingegeven door het besef ook binnen de krijgsmacht iets te moeten doen aan het nog steeds sterk toenemende alcoholgebruik in de gehele nederlandse samenleving.

Het toeval wil, dat ongeveer tegelijkertijd een boekje werd verspreid, dat werd ontwikkeld op initiatief van de Unie van Soroptimisten Clubs in Nederland, Suriname en de Ned. Antillen i.s.m. SIRE, Stichting Ideële Reclame en FZA (Fed. van Instellingen voor Alcohol en Drugs).

Onder dezelfde titel van het boekje nemen wij hier – met toestemming – vrijwel ongewijzigd de gehele tekst (van Rob Posma) van de brochure over, echter zonder de vijf voorbeelden en met slechts een enkele van de tien illustraties van Peter van Straten. De typografie van het boekje is van Carli van Emde Boas en het uitvoerende bureau was Intermarco-Farner BV in Amsterdam. Helaas ontbreekt ons de ruimte om ook de opgenomen lijst van adressen van 42 Consultatiebureaus voor Alcohol en Drugs over te nemen. Geïnteresseerden kunnen het boekje gratis opvragen bij het Soroptimistencentrum, Prins Bernhardplein 171. Kontakt-adres AA Postbus 1594, 1000 BN Amsterdam.

Redactie

Wat is deze publikatie?

Het is geen poging om een heleboel mensen helemaal van de drank af te praten. Dat zou van z'n leven niet lukken. Bovendien is dat voor verreweg de meeste mensen niet nodig.

Het is wel een handleiding om zo verstandig mogelijk met alcohol om te gaan. Een soort van graadmeter voor wie zich zorgen maakt over zijn of haar drankgebruik.

En een wegwijzer voor iedereen die tot de ontdekking is gekomen dat het inperken van het eigen drankgebruik niet meevalt.

Alcohol, vriend en vijand

't Is inmiddels alweer een paar duizend jaar geleden, dat we alcohol leerden maken. In al die tijd heeft alcohol uitgebreid de kans gekregen om vriend van de mens te worden.

Omdat het erg lekker kan zijn, omdat het iets feestelijks kan hebben, omdat het toch een beetje geheimzinnig is, omdat het de gemoederen wat verzacht en dus voortreffelijk als een soort smeermiddel kan werken in onze contacten met anderen.

Zoals aan veel dingen die lekker zijn, kleven ook aan alcohol wat nadelen. Want het is vergif, en het is een drug. Dat is zeer vervelend, maar gelukkig is daar wat aan te doen.

Het vergiftigende effect van alcohol kunnen we binnen de perken houden door de hoeveelheden en de regelmaat van gebruik een beetje in de gaten te houden.

En de verdoovende en verslavende werking van alcohol kunnen we minder kans geven door er bovendien telkens even bij stil te staan waarom we drinken als we gaan drinken.

Drink ik teveel?

Die vraag houdt u bezig, anders zat u dit nu niet te lezen. 't Kan ook zijn, dat u allang heel zeker weet dat u teveel drinkt, maar dat u naar houvast zoekt om uzelf wijs te kunnen maken dat het allemaal best meevalt.

't Enige wat we hier kunnen doen, is zo eerlijk mogelijk zijn. En zolang u het op kunt brengen om dat ook te zijn, zitten we dit allemaal niet voor niets te schrijven.

Vier 't met alcohol

Door de eeuwen heen is alcohol veel gebruikt als er iets bijzonders aan de hand was. Doet u dat ook, dan is er eigenlijk niets aan de hand. En dan mag u het begrip „iets bijzonders” nog vrij ruim opvatten ook.

Na een drukke dag gezellig thuiskomen is best iets waar een drankje bij

past. En het na jaren eindelijk bloesemen van de doodgewaande cactus mag ook best een feestelijk tintje krijgen. De grens ligt zo'n beetje daar, waar u dingen gaat zoeken die gevierd kunnen worden. Om in 's hemelsnaam maar een paar glazen achterover te kunnen slaan.

Drink 't niet weg met alcohol

Gebruikt u alcohol om spanningen te ontladen, of om ongenoegen te verdoezelen, dan is het wel zaak om iets meer over de werking van alcohol te weten te komen. Want in dat soort gevallen helpt alcohol eigenlijk geen zier.

Ook het „moed indrinken” heeft meestal niet het gewenste effect, en het

goede voornemens 'in
1979:
knallen voor citroenen

„even van de wereld willen wezen” valt bij terugkeer over het algemeen bar tegen. Maar dat wist u misschien al.

Drank in het lijf

Wat hierna volgt, is niet bedoeld om u aan het schrikken te maken. Maar het is gewoon even nodig. Om u duidelijk te maken dat wat er verderop aan vuistregels voor verantwoorde gebruik opdoemt, niet uit de lucht gegrepen is.

Drank stijgt onmiddellijk naar het hoofd

Dat weet u, en daarom drinken we het ook. De kunst is alleen, om dat te blijven beseffen. En met drank in ons lijf geen dingen te doen die we zonder drank wel uit ons hoofd hadden gelaten. Maar dat is gemakkelijker gezegd dan gedaan.

Misschien helpt het een beetje als we u er hier aan herinneren dat alcohol de hersenen niet alleen verdooft, maar ze op den duur ook kan beschadigen. Hersencellen kunnen namelijk niet tegen veel alcohol. En al hebben we 10

miljard van die cellen, onuitputtelijk zijn ze niet.

Eerlijk is eerlijk; om in de gevarenszone te komen, moet u een groot aantal jaren stevig gedronken hebben. Wat stevig en regelmatig drinken is, daar komen we nu op. Zijn we meteen een stuk dichterbij huis.

Alcohol neemt de lever in beslag

Dat alcohol zo snel en hevig bij de hersenen arriveert komt doordat de maag er niets mee doet. En het dus direkt in

de bloedbaan deponereert. Alle alcohol die we drinken, komt daarmee ook onveranderd bij de lever terecht. Is die hoeveelheid alcohol nogal groot, of komt ze met een ijzeren regelmaat, dan kan dat heel vervelend zijn.

Het enige orgaan in ons lichaam dat alcohol af kan breken (wat moet omdat het een vergif is) is de lever. Een lever, die veel met alcohol bezig moet zijn, die zal vervetten. En een vervette lever die doet zijn werk niet goed meer. Wat vervelend is, omdat we de afbrekende en eiwitproducerende werking van de lever eigenlijk niet kunnen missen.

Om duidelijk te laten zien waar we het over hebben; de vervetting van de lever begint, als u 18 dagen lang 0,8 à 0,9 promille alcohol in uw bloed hebt. Wat neerkomt op 5 tot 7 glazen per dag, vlug na elkaar gedronken.

Lichtpuntje, houdt u op te drinken, of drinkt u met wat meer verstand, dan houdt de vervetting op en ontstaat na verloop van tijd weer een normale gezonde toestand.

Anders ligt het met de verharding van de lever. Ook wel cirrhose genoemd. Is die eenmaal begonnen, dan valt hij niet meer terug te draaien. Een zich verhardende lever sterft geleidelijk af, en groeit niet meer aan. En zonder lever kunnen we niet leven. En al waren transplantaties mogelijk, dan nog zouden ze weinig zin hebben als het hele gedoe van voren af aan begon.

Drinkt u stug door, dan begint het afsterven van de levercellen op z'n vroegst na 5 jaar en op z'n laatst na 25 jaar. Speling genoeg dus, maar ook alle reden om uw alcoholgebruik in de gaten te houden.

Eén ding nog, voordat we overgaan tot wat positievere zaken: de lever heeft de neiging om alcohol de voorrang te geven. Dus zit er voortdurend alcohol in uw bloed, dan zal de rest moeten wachten. En dan kan het haast niet anders, of het lichaam komt een aantal zaken tekort. Want de lever is aldoor met iets anders bezig: met alcohol.

Wat kan ik drinken?

Daar zij twee meningen over. Eentje van de medici. En eentje van de mensen die zich meer met geestelijke zaken bezighouden. Eerst de medici maar.

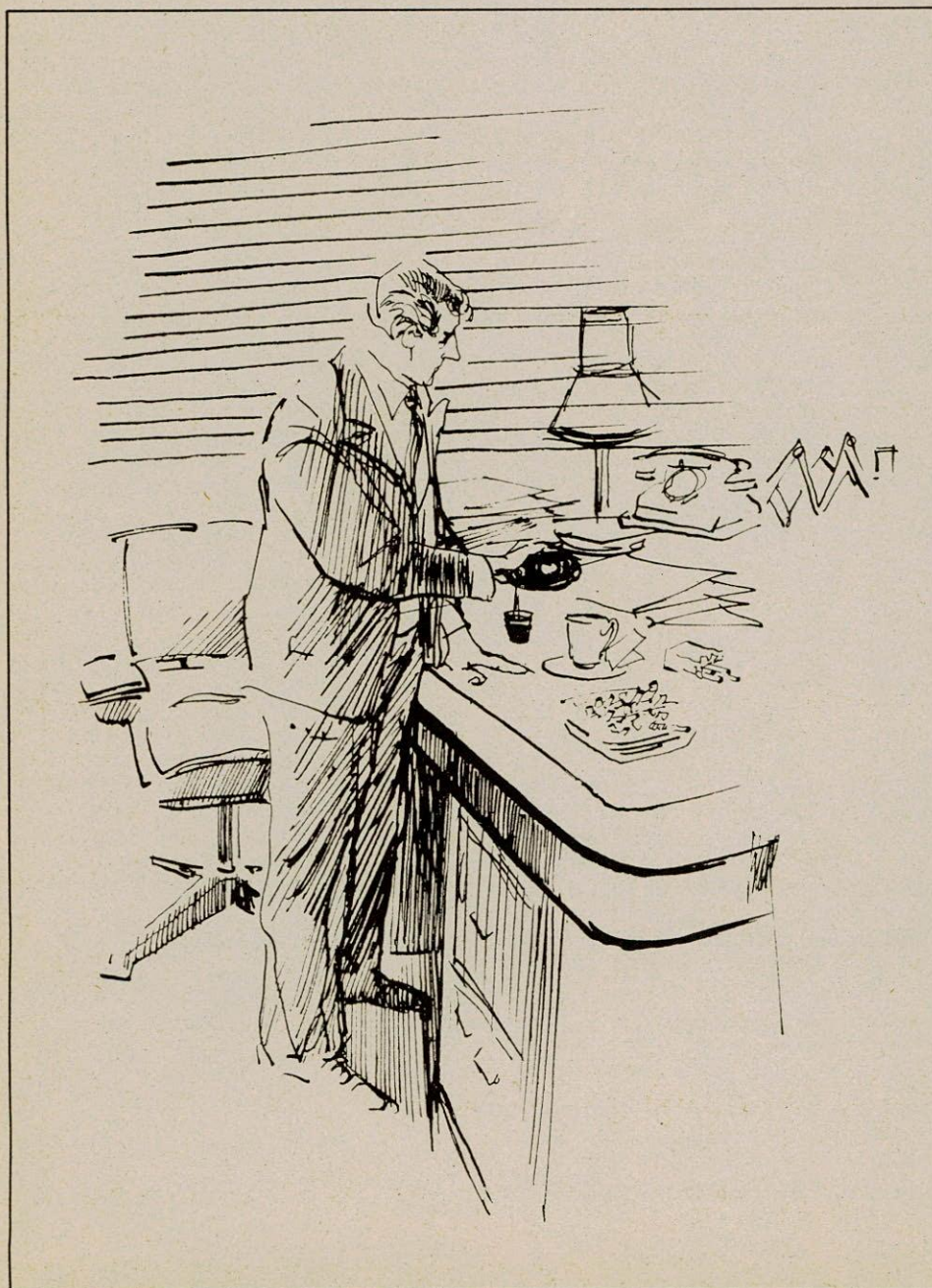
De vier-glazen-regel

Kijkend naar mogelijke schadelijke effecten op hersenen en lever, zijn de medici na bijna honderd jaar onderzoeken tot de volgende opvattingen gekomen over verantwoord alcohol gebruik.

De lever doet ongeveer anderhalf uur over 10 gram pure alcohol. En dat is, wat er ongeveer in een glas bier, wijn of sterke drank zit. Een glas bier is niet zo sterk, maar wel een stuk groter dan een borrel vandaar.

Bovendien voor 5 glazen die kort achter elkaar gedronken zijn, heeft de lever meer tijd nodig dan 5 maal anderhalf uur.

Willen we de lever af en toe ook nog wat anders laten doen dan alcohol afbreken, en willen we onder het dagelijks promillage blijven dat op de korte termijn vervetting en op langere termijn

De meer dan 4 glazen gewoonte

Alcohol verdooft de hersenen. En dat komt ons zo af en toe zeer goed uit. Problemen lijken er kleiner door, en verdwijnen tijdelijk soms zelfs helemaal. We voelen ons wat flinker, kunnen aanzienlijk meer aan en worden lang zo vlug niet bang. Ontevredenheid verdwijnt en onze opgekropte agressie komt er op de een of andere manier lekker uit.

Nu blijkt, dat iemand die elke dag tussen de 5 en de 10 glazen alcohol drinkt, aanzienlijk meer risico loopt om tot een vorm van alcoholisme te geraken, als hij problemen te verwerken krijgt, dan iemand die minder drinkt.

En het blijkt ook, dat iemand die niets aan zijn kop heeft, maar dagelijks tussen de 10 en de 15 glazen drinkt, nauwelijks of geen speling meer over heeft als er plotseling wel moeilijkheden om de hoek komen kijken.

Ondanks het feit, dat er wel wat speling lijkt te zijn in het aantal glazen dat men drinken kan, is dus uit het oogpunt van het bovenstaande de vier-glazen-regel zo gek nog niet.

Moeilijk terug

De invloed van alcohol op de hersenen en de lever zijn dingen, die vrij gemakkelijk met cijfers hard te maken zijn. Omdat er veel onderzoek is verricht. En omdat er duizenden gevallen beschreven zijn.

Met de dreigende verslaving is dat wat moeilijker. Terwijl dat eigenlijk ook is waarom het gaat: er komt een moment waarop u steeds beter tegen alcohol kunt, er komt een moment waarop uw gestel aan alcohol gewend raakt. Terugschreeven van het gebruik (tot die vier glazen bijvoorbeeld) levert protesten van het lichaam op.

De hersenen werken dan ook al niet mee. Ze zijn bijzonder vindingrijk geworden in het bedenken van excuses waarom u moet drinken en hoe u dat zo veel en zo vaak mogelijk kunt doen.

Uit de cijfers valt te konkluderen, dat verslaving niets unieks is. Bij de diverse konsultatiebureaus, voor Alcohol en Drugs in Nederland staan 14.000 verslaafden ingeschreven, het totale aantal wordt op grond van de ervaring tienmaal zo hoog geschat.

Mensen die op grond van hun huidig drankgebruik vrij gemakkelijk tot verslaving zouden kunnen komen, zijn er ook meer dan genoeg. In „Huisarts en Wetenschap” zijn getallen genoemd van 140.000 vrouwen en 560.000 mannen. Een iets somberder schatting uit de medische hoek komt tot een totaal van 750.000 mensen die 8 à 12 glazen

per dag drinken, en nog eens 400.000 die daar boven zitten.

Het bestaan van dergelijke aantallen en getallen is voor één ding in ieder geval nuttig: ze maken wat aannemelijker dat u er misschien bijhoort. En zo ja, dan maken ze duidelijk dat u echt de enige niet bent. Zodat u, indien nodig, met wat minder schroom naar iemand toe kunt stappen om goede raad en hulp.

Probleem

Een groot aantal Nederlanders zit dus boven die vier glazen per dag. Het begint normaal te worden om 's avonds na tien uur niet meer redelijk aanspreekbaar te zijn. En het konsekwent niet drinken tijdens de lunch wordt niet alleen in „trendy” kringen maar ook daarbuiten steeds vaker kinderachtig gevonden. Om maar eens wat te noemen.

Hoe moet dat nou?

Dat gegeven van die vier glazen bestaat. Wie er regelmatig boven zit, ontkomt op den duur niet aan alcoholproblemen. Dat u al tien jaar zwaar drinkt, en nog nergens last van denkt te hebben, zegt niets. Met zwaar alcoholgebruik samenhangende ziekten kunnen er immers best langer over doen om tot een stadium te komen waaruit geen terugweg meer mogelijk is.

Dat u goed tegen drank kunt, zegt ook niets. Uw lever is echt niet beter dan die van iemand anders. Werd u maar wat gauwer dronken, of had u maar een ergere kater!

Dat u wel veel drinkt, maar nooit dronken bent, zegt ook niets. Er zijn al heel wat mensen aan alcohol gestorven zonder ooit echt onder de „invloed” te zijn geweest.

Het komt hierop neer: wie uit eigen vrije wil alcoholproblemen wil vermijden, die moet zich niet storen aan de mensen en gewoonten om zich heen. Die moet voor zichzelf zien uit te vissen hoe hij of zij zo aangenaam mogelijk tot een verantwoord gebruik komt.

En is dat gebeurd, dan moet hij of zij

mogelijk verharding oplevert, komen we al rekenend op zo'n 40 gram pure alcohol, ofwel 4 glazen per dag uit.

Ietwat strenger professoren komen niet verder dan 20 glazen per week. U ziet maar, of u er een vijf- of zevendaagse drinkweek van wilt maken.

Het probleem is even: zoveel mensen, zoveel drinkers. Ieder heeft zijn eigen drinkgewoonten, dus niet iedereen zal zich onmiddellijk door deze vuistregel aangesproken voelen. Daarom doen we hier nog wat andere uitspraken, maar wel steeds met dat maximum van vier glazen per dag in het achterhoofd.

– Alleen in het weekend drinken is beter dan de hele week door.

– Alleen 's avonds drinken is beter dan ook overdag.

– Mensen die alleen bepaalde perioden drinken zijn minder slecht af dan degenen die dat altijd doen.

– Wees extra voorzichtig met alcohol als u medicijnen gebruikt; nogal wat medicijnen versterken het effect van alcohol.

– Drinken bij het eten geeft wat minder gevolgen dan het drinken op een vrijwel lege maag. De alcohol komt dan namelijk niet zo snel en massaal in het bloed terecht.

Dat, was de puur medische kant van de zaak betreft. De mensen die zich met de werking van onze geest bezighouden, denken er zo op het eerste gezicht wat soepeler over.

waartoe dient een
soldaat?

zich vooral geen zorgen gaan zitten maken als het eens een keertje uit de hand loopt. Want dat hoeft nou ook weer niet.

Wie zit waar?

Zo. Dat waren wat achtergronden. Als u dit hebt gelezen om uit te zoeken of u teveel drinkt, dan hebt u daar een behoorlijk antwoord op gekregen. Bent u tot de konklusie gekomen dat u teveel drinkt, dan wilt u nu waarschijnlijk weten of u er ernstig aan toe bent. En wat u daar eventueel aan moet doen. Gelukkig is het zo, dat aan een al wat moeilijker terug te draaien „gewenning” een aantal dingen voorafgaat. Bent u eerlijk genoeg om die dingen te herkennen en aan te nemen dat ze met alcoholgebruik in verband staan, dan kunt u er op uw eentje nog vrij gemakkelijk wat aan doen.

We hebben het over:

- slecht slapen,
- nachtelijke zweetaanvallen,
- steeds meer moeten drinken voor u effect voelt,
- sneller vermoeid raken,
- onsteking die langzamer genezen dan normaal,
- wat gauwer geïrriteerd raken,
- moeten drinken om u te kunnen ontspannen,
- duidelijke stemmingsveranderingen na alcoholgebruik,
- relaties met andere mensen die door het drinken wat op de achtergrond zijn geraakt,
- drinken wat meer en meer de plaats van andere (vaak kleine) dingen inneemt.

Een eenvoudige test

Hebt u dergelijke verschijnselen (en dat kunnen er best maar een paar zijn) dan zou u om te beginnen eens een tijdje minder kunnen gaan drinken. Terug naar die vier glazen bijvoorbeeld. Of misschien even helemaal ophouden. Om te kijken wat er gebeurt. Verdwijnen die verschijnselen, dan weet u precies waar u aan toe was: u had een alcoholprobleempje waar met weinig wilskracht op eigen houtje een eind aan te maken is. Krijgt u iets wat op ontwenningverschijnselen lijkt, dan bent u al wat verder op weg. En volledigheidshalve: als u zich meteen de volgende dag al wat beter gaat voelen, dan komt dat door de verdwijnende alcoholvergiftiging. Wat op zich nog niet zoveel met gewenning te maken hoeft te hebben.

Alcohol: geen begin van een onvermijdelijk einde

De tijden van het opgeheven vingertje zijn voorbij. Alcohol leidt niet onvermijdelijk tot hel en verdoemenis, is geen glijbaan die onveranderlijk in de afgrond eindigt. Het percentage mensen dat, eenmaal op de verkeerde weg, niet meer terug kan is gelukkig niet groot. Meestal is het zo, dat iemand die zwaar is gaan drinken omdat hij of zij moeilijkheden

heeft, vanzelf weer tot een normaal gebruik terugkeert als die moeilijkheden verdwijnen.

Bespeurt u dus dat dat bij u niet het geval is, dan mag u dat zonder meer als een waarschuwing beschouwen. Dat wat de „probleemdrinkers” betreft.

De gewoontedrinkers moeten rekening houden met lichamelijke gevolgen. Welke dat zijn en na hoeveel tijd ze optreden, daar zijn we duidelijk genoeg over geweest.

Denkt u, dat het terugkeren tot een normaal alcoholgebruik om wat voor reden dan ook niet zo gemakkelijk uit uzelf zal lukken, dan zijn er allerlei manieren om het toch zover te krijgen. De eerste die daar wellicht wat aan kan doen is uw huisarts.

Bij de dokter

Het is nog niet zo lang, dat de medische wetenschap alcoholisme als een echte en ernstige ziekte beschouwt. Het kan dus voorkomen, dat uw huisarts bij het onderzoeken van uw klachten pas in allerlaatste instantie aan alcohol denkt. Het kan daarom geen kwaad, om hem daar een beetje bij te helpen, als u vermoedens in die richting hebt.

En wat u natuurlijk helemaal niet moet doen, is jokken als de huisarts vraagt hoeveel u drinkt. U zou hetzelfde kunnen gebeuren als de man die schier eindeloze reeks van vaak heel vervelende onderzoeken moest ondergaan. Die had hij kunnen voorkomen door gewoon „ja” te zeggen toen zijn huisarts hem vroeg of hij veel dronk.

Als u drinkt uit onvrede, omdat u problemen hebt, of omdat u gewoon niet anders kunt, dan hebt u aan het advies „minder drinken” alléén natuurlijk niet genoeg. U had dat ook zelf kunnen bedenken.

Dan zal er iets moeten worden gedaan aan de oorzaken van het drinken. Uw huisarts weet op dat gebied meestal de juiste wegen aan te geven. Bovendien zijn er tientallen consultatiebureaus voor alcohol en drugs, van Alkmaar tot Maastricht, van Groningen tot Vlissingen.

Drank. Makkelijk teveel. Moeilijk terug.

Niet iedereen loopt het gevaar alcohol te worden. Wie zo gelukkig is geweest om op een normale manier met alcohol te zijn groot gebracht, en wie heeft geleerd zijn problemen op te lossen in plaats van ze te verdrinken, die heeft weinig te duchten.

Maar het drankgebruik stijgt snel. En met een bijna achteloos gemak. Dan kan het bijna niet anders of er gaan meer slachtoffers vallen. Nu zij er tallozen die niet eens meer aan water denken als ze dorst hebben.

Er zijn tal van instanties in Nederland die zich met de alcohol-problematiek bezighouden. Die mensen kunnen helpen om de vaak heel moeilijke weg terug af te leggen.

Bij al die organisaties weten de mensen drommels goed wat alcoholisme is. Een ziekte. En geen zwak van de alcoholist. Ze weten er ook, dat alcoholisme vaak een ongewenst en onvoorzien gevolg is van heel andere zaken. En dat het aanpakken van de ziekte geen zin heeft voordat die andere zaken de wereld uit zijn.

Die instanties zijn een uitkomst voor iedereen die zelf niet goed weet waar hij of zij beginnen moet. En voor degenen bij wie de eisen van het aan alcohol gewende lichaam elke poging tot goede wil snel de grond inboren.

Maar vooral omdat die weg terug zo onaangenaam en moeilijk kan zijn, is het 't proberen waard om het niet zover te laten komen. U weet nu ongeveer, hoe dat zou kunnen.

Naschrift

Bij het lezen van het voorgaande hebt u aan het familielid gedacht, dat met bijna driekwart liter jenever per dag stralend gezond drieënnegentig geworden is. U hebt aan die collega gedacht, of die kennis, die tegen alle goede raad in deze publikaties zoondigt, maar die helemaal normaal, goed gezond, altijd opgeruimd, nooit humeurig is. U hebt aan die professor gedacht, die volgens de kranten had gezegd dat drinken hielp tegen hart- en vaatziekten. U hebt aan die malle man in de buurt gedacht, die altijd dronken was, altijd plezier had en ergens voor in de zeventig stierf met een cirrhose zonder ooit merkbare last te hebben gehad of zelfs maar ziek te zijn geweest. U hebt aan de Fransen gedacht die met honderdduizenden tegelijk ernstige leverproblemen zouden moeten hebben als alles wat in dit boekje staat waar is.

Geeft niets. Als u maar niet de fout maakt om aan te nemen, dat het met uzelf ook wel niet zo'n vaart zal lopen. En wat die Fransen betreft, dat klopt wel ongeveer.

MIJN PRINCIPES
TEN AANZIEN VAN
ABORTUS ZIJN
DEFINITIEF EN
ONWANKELBAAR

MIJN PRINCIPES
TEN AANZIEN VAN
DE NEUTRONEN-
GRANAAT ZIJN
VARIABEL EN
ONDERHANDELBAAR

STANDPUNT

„Dual capability” voor de artillerie?

Onder "dual capability" van de artillerie verstaat men de mogelijkheid om de artillerie zowel konventioneel, als nukleair te gebruiken. Op het ogenblik kunnen er door de 155 mm-houwitser alleen „gewone" projektielen worden verschoten, geen atoomgranaten. Maar dit zou in de toekomst kunnen veranderen, want er is sprake van dat deze howitzers een nukleaire taak kunnen krijgen. De Minister van Defensie heeft aan de Tweede Kamer bericht, dat dit probleem in studie zal worden genomen, en de Minister zegt dit niet als daarvoor geen redenen zouden zijn.

Van militaire zijde wordt een nukleaire taak voor de 155 mm-houwitzers van belang geacht voor de NAVO, teneinde op deze wijze een snel en effectief middel op het gevechtveld bij de hand te hebben om in het uiterste geval tankaanvallen vanuit het Oosten te kunnen stoppen.

Een aantal internationale deskundigen vinden het echter te riskant om atoomwapens zo ver vooraan op het gevechtveld aanwezig te hebben. Zij dringen er op aan meer aandacht te gaan besteden aan middelen waarmee atoomwapens over langere afstanden kunnen worden ingezet, zoals de Lance en de Pershing raketten, vliegtuigen of nog in te voeren cruise missiles (kruisraketten die laag vliegen en zeer nauwkeurig zijn).

In ons land is er veel weerstand tegen de dual capability van de artillerie. Dit zou in tegenspraak zijn met de wens van de regering om de rol van de kernwapens terug te dringen, terwijl er veel mensen zijn die tegen elke uitbreiding van het gebruik van atoomwapens zijn, en die liefst alle kernwapens zouden willen afschaffen of althans van Nederlands grondgebied zouden willen verwijderen.

Een belangrijk punt is ook in hoeverre wij, Nederlanders, kunnen afwijken van de opvattingen van andere landen van de NATO. In een bondgenootschap met een gezamenlijke verdediging kan niet elk land een eigen strategie voeren, maar moet een gemeenschappelijke strategie worden gevolgd. Aan de andere kant behoort het ook niet zo te zijn, dat aan ons land iets wordt opgedrongen dat wij absoluut niet willen. Dat zou de dual capability wel eens kunnen zijn!

Opland

Met als titel 'Sint Dries en de ijsheiligen' verscheen onlangs van de bekende tekenaar Opland een nieuwe bundel politieke prenten. Opland, 50 jaar en bij de burgerlijke stand ingeschreven als Rob Wout, is als tekenkunstenaar gewoon goed. Daarover bestaat geen twijfel. Zijn opvattingen over wat er politiek en maatschappelijk aan de knikker is, weet hij zo ontzettend duidelijk weer te geven (bovendien vaak nog met veel humor), dat hij aan nagenoeg alle eisen, die je aan een politiek tekenaar mag stellen, voldoet.

Al zo'n dertig jaar is Opland de vaste politieke tekenaar van de Volkskrant en het weekblad de Groene Amsterdammer. In de weinige interviews die hij toestaat maakt hij er geen geheim van, dat het maken van goede prenten niet altijd meevalt. „Politiek tekenaar is een slopend beroep, het is een uitputtingsslag. 't Wordt es tijd dat ik op hou. Lekker tuinbonen kweken, noem maar iets. Maar ik zal natuurlijk nog wel een poosje langer doormoeten. Godverdomme ja, tragisch maar waar," zei hij bij zijn 25-jarig jubileum in een vraaggesprek met de Volkskrant (1-9-1973). Hij doet het dus minder gemakkelijk als wij veelal geneigd zijn te veronderstellen.

Opland ziet zijn prenten als „het weerwoord van het publiek aan de politici". In militaire termen vertaald een soort liaison. Hij schuift als het ware de heren politici onder de neus wat het grote publiek van hen denkt.

Wat dat betreft krijgt Van Agt in dit nieuwe boek van Opland een beste rekening gepresenteerd. Deze bundel is eigenlijk het vervolg op 'Sint Joop en de Draak'. Joop (den Uyl) legt het af tegen de Draak (Van Agt). De Draak wordt omgebouwd tot een nieuwe Sint waarvan we de belevenissen kunnen volgen in deze (weer) ijzersterke bundel cartoons. Uiteraard komt ook de val van Aantjes uitgebreid in deze verzameling aan de orde en ontbreekt Wiegelt met z'n eeuwige snottebel („jongste bediende van het grootkapitaal") natuurlijk niet. Ja, Opland schiet er weer lustig op los of in zijn eigen woorden: „Ik ben een klein oorlogsschip met een heleboel kanonnen — naar alle kanten schietend ga ik langzaam ten onder."

Voor liefhebbers van politiek tekenwerk is het te hopen dat Opland nog heel veel zal schieten en dat het nog heel lang zal duren voor hij onder gaat.

Opland: Sint Dries en de ijsheiligen. Uitg. de Harmonie, A'dam. Prijs f 13,—

Wim Heij

James Ensor:

„Ik wil spreken met de mensen van morgen”

De belgische schilder James Ensor is ongetwijfeld één der grootste schilders van zijn tijd. Zelf heeft hij eens gezegd, dat hij nog heel lang tot de mensen van morgen wilde spreken. Ik geloof dat dit zo is. Want zijn werk doet zo modern aan, dat de jonge mens van deze tijd er volop aanknopingspunten in zal vinden.

Levend staat zijn uitgebreid oeuvre dan ook rondom ons, als een zich steeds opnieuw herhalend groeiprocés. Zijn schilderijen zijn een feest voor het oog. Een glorie van fonkelende kleuren, waarin sfeer, licht en watertinten er aan herinneren dat Ensor vooral een zeeschilder was.

Zijn kunst is, daar ben ik van overtuigd, blijvend, omdat ze volks en toch verfijnd is, machtig en tegelijk teer als een nevelige zonsopgang boven het vlaamse land. Hoe heeft de zee hem aangetrokken en beheerst! Ensor schreef eens: „De onmetelijke en bestendige zee maakt diepe indruk op me. Ja, ik heb veel te danken aan de zee en aan Oostende.”

Chinoiserie

Maar evenzeer als door de zee is hij beïnvloed door de winkel van zijn ouders, waar souvenirs van Oostende werden verkocht: schelpen, maskers en beplakte en met schelpen versierde doosjes. Vanaf zijn vroegste jeugd heeft hij „de golvende lijnen en de slangachtige vormen van mooie schelpen kunnen bewonderen, de glans van parelmoer, de fijne en rijke kleuren van Chinees siergoed.” (Ensor)

Voorloper

Al op zeer jonge leeftijd bleek Ensor een gerijpt kunstenaar, die zelfs zeer grote formaten aandurfde. Hij was een voorloper van verschillende stromingen en had een zekere invloed op Bonnard, Toorop en Verster. In zijn maskers vertoont hij verwantschap met Jeroen Bosch. Hij schiep in een koortsachtig tempo een groot aantal etsen, waarvan er in 1977 een honderdtal in 7 duitse steden zijn tentoongesteld. Ook als tekenaar was Ensor zeer productiek.

Van zijn schilderijen zouden we willen noemen 'De dame in het zwart'. Zo'n schilderij geeft een atmosfeer weer van het besloten gevoelsleven der dingen. Dan is daar de griezelige voorstelling 'Geraamten willen zich warmen!' Het dagelijkse en het ongewone, het potserlijke en het macabere gaan hier hand in hand.

Hoewel de schilder een grote voorkeur had voor maskeraden, belette dit hem niet klassieke stillevens te maken. Een prachtig voorbeeld daarvan is 'De rog'.

Al heel jong heeft James zich met het

landschap van zijn omgeving bezig gehouden. In 1876, 17 jaar oud, maakt hij zijn eerste schilderijtjes. Het zijn kleine werkjes op karton, geschilderd in de open lucht, vooral landschap, duin- en zeegezichten.

Opleiding

Vanaf ditzelfde jaar studeert Ensor aan de Brusselse Akademie. In tegenstelling tot de gewone school, die hij in Oostende bezocht, voelt hij zich in Brussel goed thuis en maakt er vele vrienden. Hij leest er machtig veel. Hij werpt zich op schrijvers als Poe, de Balzac, Heine, Baudelaire, Cervantes, Rabelais en nog vele anderen.

Uitgebreid neemt Ensor kennis van het werk van kunstenaars als Goya, Daumier, Manet, Turner. Door hen laat hij zich inspireren, hij maakt een aanvang met de methode: „Creëren naar wat reeds gecreëerd is.”

Voorgoed in Oostende

Twintig jaar oud verlaat James Ensor de Brusselse Akademie en vestigt zich voorgoed, dat wil zeggen tot aan zijn

James Ensor met strohoed

De goede rechters

dood in 1949 (hij werd 89 jaar) in Oostende, de stad die, zoals ik reeds zei, zijn grote liefde had.

Hoeveel malen heeft hij vanuit zijn hoog atelier 'De daken van Oostende' geschilderd! Zijn ouderlijke woning blijft hij trouw. Zijn vader, die in Brussel geboren maar van Engelse afkomst is, voelt zich tussen de burgerij van Oostende niet helemaal thuis. Hij is echter temidden van het gezin volledig gelukkig, de snuisterijen-zaak brengt voldoende geld in het laatje voor een behoorlijk bestaan.

Maskers

Voorals James Ensor bekend geworden als de schilder van maskers. Eendeloos gevarieerd zijn de bizarre, grijnzende, bolwangige en trieste clownsgesichten met lange en wipneuzen, honderden soorten, die tenslotte aangroeien tot maskerades in een overvloed van kleur en beweging. Onder de bescherming van het masker kan de mens zich overgeven aan het spel der vervreemding.

De formaten van Ensor's kunstwerken zijn uiterst gevarieerd. 'De intocht van Christus in Brussel' is niet minder dan 10 vierkante meter groot. Het is of de honderden gemaskerden, die dit evenement meemaken op je af komen en je even daarna zullen opnemen in hun oneindige stoet. De letterkundige André de Ridder schreef: „Gigantisch werk, zowel door zijn afmetingen als door zijn geest, een wereld van strijd en eeuwigheid, dat één der meest grandioze scheppingen van de kunst van onze tijd zal blijven.”

Indrukwekkend is Ensor's in 1890 vervaardigd schilderij 'De intrige'. Een knap mengsel van spitsvondige kleu-

Dame in het zwart

ren, zonderlinge vormen en ijdele gebaren.

Ook dienen de parodieën op de zelfportretten van Rubens vermeld te worden. De vorstelijke hoed van Rubens is veranderd in een carnavalshoed met bloemen en veren. Fantastisch is het zelfportret met maskers, dat Ensor in 1899 vervaardigde. Terwijl het de bedoeling is een karikatuur te maken op Rubens, ziet hij zich omringd door belachelijke en bête kartonnen gezichten die zo wel uit een schilderij van Jeroen Bosch overgestapt zouden kunnen zijn.

Toveren

Hoewel in 1949 overleden, is het werk van James Ensor voor het grootste gedeelte in de vorige eeuw door hem gemaakt. Elke keer weer als ik zijn schilderijen zie, dan begrijp ik steeds minder van zijn drijfveren. Ze vertellen me echter steeds weer opnieuw, dat hij zijn penselen volledig beheerste en er mee kon goochelen en toveren.

Ensor behoorde tot geen enkele richting in de schilderkunst, voor wat hij maakte bestaat slechts één enkel begrip: **James Ensor!** En dat werd ook nog eens bevestigd doordat in 1930 de koning hem in de adelstand verhief: tot Baron James Ensor.

Skeletten warmen zich

EGO-cartoon:
onderscheidingstekening

Delinkwente jongeren

Opgroeien in een vijandige wereld

Als jeugdkriminoloog krijg je nog al eens de vraag te verwerken waarom je je zo druk maakt over het lot van jonge criminelen. Hoe kun je sympathie opbrengen voor jongeren die jatten, inbreken of oude vrouwtjes bestelen? Zulke figuren zijn toch gewoon door en door slecht? Ik kan me die vraag goed indenken, want ook mijn eerste reactie, wanneer mijn portemonnee gestolen blijkt, is er één van onstuimige woede jegens de „laffe vader”. Maar, hoe verwerpelijk je zo’n daad ook kunt vinden, je visie op de „laffe vader” wordt onvermijdelijk anders wanneer je persoonlijk te maken krijgt met de jongeren die dit soort dingen doen.

Het valt mij op, dat dit bijna altijd gebeurt met mensen die voor het eerst kennismaken met „kriminelen”, bijvoorbeeld wanneer ze eens op excursie gaan naar een gevangenis. Iemand kan met nog zoveel vooroordelen over „kriminelen” een gevangenis binnengaan, na een paar gesprekken met gevangenen blijken die oordelen eenvoudigweg niet bestand tegen de realiteit. Het zijn toch gewone mensen die daar zitten, vaak heel herkenbaar in hun wijze van denken en handelen en het kost niet veel moeite je te verplaatsen in hun beleavingswereld.

Mededogen

Wanneer dit proces zich al voltrekt bij mensen die toevallig een keer met delinkwenten praten, dan ligt het voor de hand dat dit in nog sterkere mate gebeurt bij degenen wier vak het is zich

met delinkwenten bezig te houden. Kriminologen proberen systematies bezig te zijn met vragen als: hoe kan het dat juist deze mensen crimineel zijn, wat zijn de achtergronden en hoe moet de maatschappij zich er tegenover opstellen. De motivatie die criminologen kenmerkt is (of wordt het, wanneer ze zich tenminste niet uitgesproken afstandelijk opstellen) een mededogen met de mensen die in de kriminaliteit verzeild zijn geraakt en daarvoor gestraft worden. Dat geldt ook voor mijn benadering.

In dit stukje wil ik op een aantal vragen ten aanzien van delinkwente jongeren (waarom doen ze het, wat moet je er tegen doen) nader ingaan. Om zo concreet mogelijk te blijven doe ik dat aan de hand van mijn eigen ervaringen met jeugddelinkwenten die cliënt zijn bij RBS 38, een hulpverleningscentrum in Groningen voor jongeren met politiecontacten.

Achtergronden

Het is steeds weer verbijsterend te merken hoeveel problemen de betreffende jonge mensen (12-18 jaar) die op RBS 38 komen, met zich meeslepen. Om te beginnen zijn er de ongunstige gezinsomstandigheden. De jongeren kennen prakties allemaal ellende thuis. Ruzie tussen de ouders, tussen de kinderen, alcoholisme, geldgebrek, etcetera. Een gevolg is (en dat geldt vooral voor de jongens, minder voor de meisjes) dat ze het huis uitlopen en hun heil op straat zoeken.

Hadden ze nu overdag nog maar een dak boven hun hoofd, in de vorm van

een school of een baantje, maar dat is bij velen niet het geval.

Op school houden ze het zelden uit. Ze kunnen niet stil zitten, de leerstof is te abstrakt (die tendens wordt ook in het lager beroepsonderwijs steeds sterker) en van leren komt dus niet veel. Voor de leraren en onderwijzers zijn het vaak lastige klanten en er zijn maar weinig scholen die de moeite kunnen opbrengen om aan deze jongeren wat extra aandacht te besteden. Vandaar dat er veel gespijeld wordt en prakties geen van de jongeren de opleiding afmaakt.

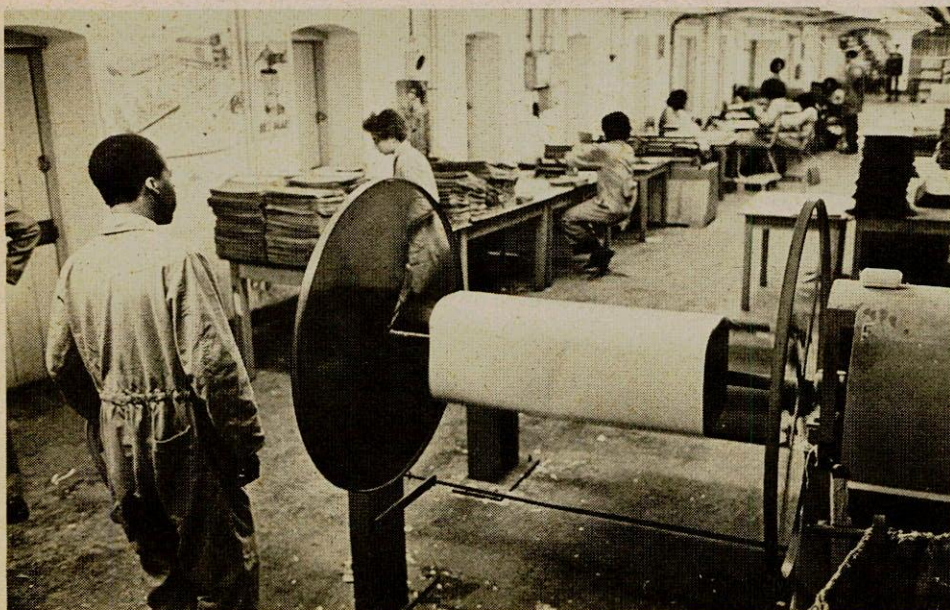
Deze achtergrond achtervolgt hen natuurlijk de rest van hun leven. Ze zullen nooit anders dan oninteressant, ongeschold werk vinden. Bij degenen die niet meer leerplichtig zijn, zie je dan ook dat het oude patroon zich voortzet. Ze zoeken meestal wel een baantje, maar na een tijdje werken krijgen ze ruzie met de baas of hebben ze genoeg van de saaie arbeid en dan lopen ze weg. Dan zijn ze een tijd werkloos, nemen weer eens een baantje, scheiden er opnieuw mee uit. Op deze manier maken ze nooit promotie en blijven steken in geestdodende werkzaamheden.

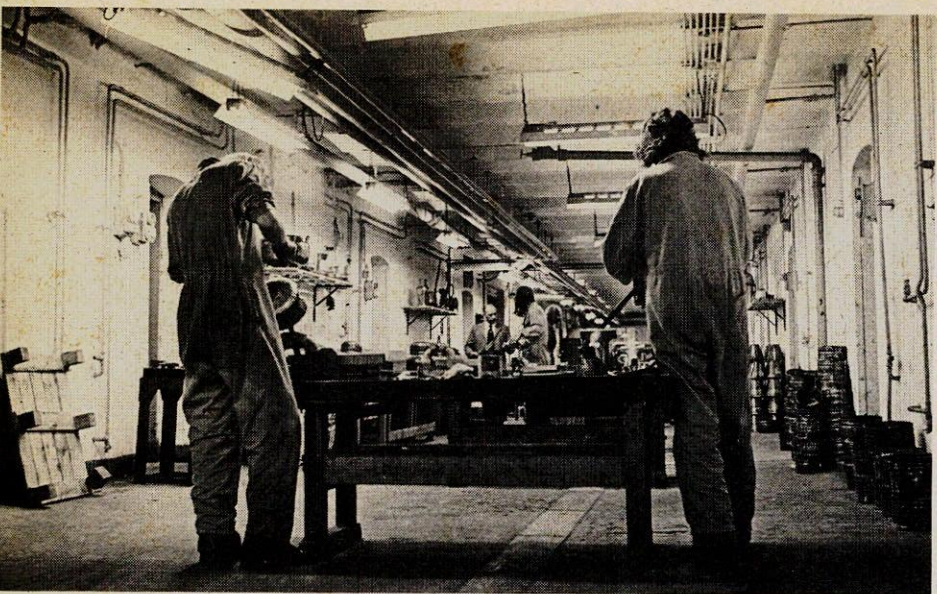
Met een dergelijk leven achter én voor zich vinden deze jongeren eigenlijk nergens bevestiging van hun waarde als individu. Thuis niet geduld worden, op school afgaan, in het werk de voetveeg zijn – als je voortdurend in zo’n situatie verkeert, is de wereld wel erg hard en vijandig. **Geen wonder dat de maatschappij, die hen zo negatief bejegt, voor deze jeugd maar weinig waarde heeft.** Dat is anders bij jongeren die een goed thuis hebben, op school mee kunnen komen of een leuke baan hebben. Zij zullen, bewust of onbewust, toch beseffen dat ze bepaalde dingen aan de maatschappij te danken hebben en zullen haar niet als vijandig ervaren.

Delinkwente jongeren zijn mensen die wel ervaren dat de maatschappij „tegen” hen is. „De maatschappij”, dat is ook de anonieme burger. Noch de maatschappij, noch de anonieme burger zijn dus gegevenheden die respect verdienen. Het schenden van maatschappelijke regels of het maken van slachtoffers zijn voor deze jongeren dan ook geen criminele handelingen, maar realisaties van volstrekt negatieve gevoelens tegenover de „omgeving”. Veel jongens krijgen dan ook een „kick” van hun criminele daden. Het geeft hen kennelijk een tijdelijk gevoel van superioriteit.

Eigen waarde en „er bij horen”

Ze vinden daarin een stukje eigenwaarde. Het inzicht dat deze jonge mensen op zoek zijn naar eigenwaarde en identiteit, net zoals alle andere jonge mensen, maakt veel van hun gedrag begrijpelijk. Aangezien de gangbare kanalen (goed zijn op school, in de sport, je werk, respect van ouders of docenten e.d.) voor hen afgesloten zijn, zoeken zij het langs maatschappelijk niet-geaksepteerde wegen.

Eén van die manieren is ook, dat zie je veel, het opzoeken van een kennissenkring van gelijkgezinde figuren. Meestal zijn dat jongens uit dezelfde buurt, maar ook zoekt men wel aansluiting bij mensen die in eenzelfde jongerencentrum of kroeg komen. Buitenstanders noemen een dergelijke kennissenkring veelal een „**straatgroep**”. Deze groepen hebben zelden een vaste structuur; er zijn geen vaste leiders, geen vaste groepsleden, geen vaste rituelen. Waar dat wel zo is, spreekt men van een „gang”, maar dat verschijnsel komt in Nederland slechts bij hoge uitzondering voor (bijv. Hell's Angels in Amsterdam). Het groepsleven is zeer functioneel voor deze jongens (jongens, want straatgroepen zijn mannelijke aangelegenheden; meisjes dienen slechts als versiering), omdat ze, gezien hun omstandigheden, veel op straat en in openbare gelegenheden vertoeven.

Hoewel het natuurlijk een fijn gevoel geeft ergens bij te horen, heeft de aansluiting bij een groep wel konsekwenties. Je moet ook meedoen. Wanneer enkele groepsleden aan het inbreken slaan, kunnen de anderen niet rustig aan de kant blijven staan, wanneer hun medewerking wordt gevraagd. Voor jongens, die eigenlijk liever er buiten blijven (bijv. omdat ze in een proeftijd lopen, bang zijn voor de politiecel, net een meisje hebben), is die groepsdwang een groot probleem. Het is immers ook vreselijk om voor schijttaars uitgekreten te worden.

Angst voor politie

De druk waaronder delinkwente jongeren leven krijgt nog een ekstra zwaar akcent doordat zij voortdurend op de hielen worden gezeten door de politie. Politiemensen onthouden de gezichten en namen van degenen die eens opgepakt zijn voor een delikt en blijven daarna op hen letten. De jongeren weten dat erg goed. **Ook wanneer ze „niks doen” zijn ze stijf van angst voor iedere geüniformeerde of vermomde politie-agent.** Elk moment kan immers de verdenking op hen vallen en dan worden ze meegenomen naar het bureau. Zodra ze daar eenmaal

zitten, zijn de rechercheurs niet tevreden voordat er een rijtje bekentenissen op tafel komt. Bij voorkeur moeten ook namen uit de vriendengroep vallen. Wanneer iemand opgepakt is, breekt er dan ook stevast grote paniek uit in de vriendengroep, want het betekent bijna altijd dat alle anderen ook op het bureau moeten komen.

De psychische druk die de politie daarmee uitoefent op deze jongeren (zowel bij de verhoren op het bureau, als bij het volgen op straat) is dan ook erg groot, té groot als men bedenkt dat het nog altijd om minderjarigen gaat.

Delinkwente jongeren leven in een bedreigende wereld, die weinig konsideratie met hen heeft. Ze moeten zich handhaven temidden van grote moeilijkheden: thuis, op school, op het werk, in de vriendengroep en op straat. Dit, opgeteld bij het feit dat ze middenin puberale angsten, complexen en identiteitskrisissen zitten, maakt, dat je je angstig afvraagt hoeveel er aan hun persoonlijkheid vernield zal zijn tegen de tijd dat ze volwassen zullen zijn.

Wat te doen?

Hulpverleners kunnen de situatie van delinkwente jongeren niet ingrijpend veranderen. De basisproblemen liggen immers in de maatschappelijke omstandigheden zelf: sociale achterstelling, diploma-maatschappij, onduidelijkheid omtrent gezinsfunctie, politietoedien, etcetera.

Willen de levenskansen voor deze jongeren veranderen, dan valt er niet aan te ontkomen dat ook deze maatschappelijke omstandigheden veranderen moeten.

Maar de jongeren zelf hebben op dit moment vooral baat bij konkrete hulp in hun individuele geval. Hulp, die erop gericht zal moeten zijn hen door hun moeilijkheden heen te loodsen. Op dit moment komt die hulp voornamelijk in de vorm van justitiële maatregelen en straffen. Ook al wordt in verschillende tehuizen en tuchtscholen op vele manieren getracht de gestrafte jongeren te helpen, toch is deze gedwongen omgeving veel te kunstmatig om de hulp effectief te kunnen laten zijn. Bo-

vendien worden in deze inrichtingen de problemen vooral gezocht bij de persoonlijkheidsstructuur van de jongeren, waarbij dan bijvoorbeeld een therapie gegeven wordt.

Maar de werkelijke problematiek zit veel meer in de maatschappelijke omstandigheden, zoals die hier geschetst zijn. Die zijn niet in het minst veranderd wanneer de jongere zijn straf uitgezeten heeft en weer naar de oude omgeving terugkomt.

Daarom is het veel zinniger de delinkwente jeugd hulp te bieden bij het veranderen van hun eigen situatie in hun eigen omgeving. En dan op vrijwillige basis en aansluitend bij de behoeften die de jongeren zelf aangeven. Dat geeft de meeste garanties dat de hulpverlening effectief is.

Hulpverlening

De ervaringen op RBS 38 – dat volgens deze principes van vrijwilligheid en aansluiting bij de behoefte werkt – zijn, dat de jongeren het liefst assistentie willen bij zaken die hen mogelijk maken om zelfstandig te leven, zonder afhankelijkheid van ouders, met wie ze immers meestal een slechte relatie hebben. De vraag om hulp betreft daarom veelal: de financiële situatie, huisvesting, school of werk. Verder willen ze in bescherming worden genomen tegen politie, justitie en kinderbescherming.

Op deze gebieden zijn de hulpverleners dan ook het actiefst. De hulpverleners krijgen vrij gemakkelijk het vertrouwen van de jongeren, doordat ze hen aksepter en voor hen opkomen. Een dergelijke hulpverlening wordt door de jongeren niet als een soort degradatie ervaren, maar als een erkenning van hun eigenwaarde.

Dit leidt mij de slotopmerking, dat het voor deze jongeren nog veel beter zou zijn, wanneer zij niet alleen van professionele hulpverleners zo'n benadering zouden ervaren, maar ook van de gewone burgers die zij op straat of in de buurt ontmoeten. Een verstandige, niet- vijandige reactie van de burgerij, **en dus ook van u, lezers,** mocht u met jeugddelinkwenten in aanraking komen, kan een positieve schakel zijn in het proces van zelfrealisatie van de jongeren. Uiteindelijk zal een dergelijke zelfverwerkelijking hun behoefte aan crimineel gedrag doen afnemen.

Margo Andriessen

(medewerker Kriminologies
Instituut Groningen en
koördinator van RBS 38)

kernafvalligen

Topsport geen topscore

verliest ze publieke belangstelling?

De religie „schaatsen” doet zich in vele gedaanten voor, heeft haar eigen altaren (Bislett) en priesters (Reinier Paping?), maar de God ervan, Schenk, is dood of althans vergeten.

Hoe vaak wordt niet teruggegrepen naar het verleden, indien jubel vereist is vanwege zich plotseling weer voordoende nationale suksessen, of treurnis vanwege zich veel vaker aandienende teleurstellingen. Zijn Nederlanders zwaarmoedige zeurkousen? De „sportbeleving” metend zou je het haast zeggen, tenminste als die zich ook weerspiegelt in de publiciteit

Recente berichten

Een paar fragmenten uit het nabije verleden:

„Praag. Een Fanny Blankers krijgt de nederlandse atletiek niet meer. De huisvrouw van weleer is vervangen door in de achterhoede van Europa meedravende jongelingen, die nog niet rijp zijn voor het grote werk. En mocht Nederland ooit verondersteld hebben in Jos Hermens een nieuwe Wim Slikhuis te bezitten, dan is die hoop nog steeds niet gerechtvaardigd gebleken. Waar Slikhuis op beslissende momenten vernietigend toesloeg, wint Hermens slechts koek-en-zopie-wedstrijden”.

„West-Berlijn. In de persoon van Kees Vervoorn is een nieuw talent van wereldklasse opgestaan. Jarenlang heeft de zwembond gesnakt naar een waardig vertegenwoordiger op de internationale kampioenschappen. Kees Vervoorn kan dáár komen, waar legendarische sportmannen als Bontekoe en Langerhorst eens ophielden. Een natuurtalent als Vervoorn heeft de KNZB sinds de 60-er jaren niet meer bezeten”.

„Nieuw-Zeeland. Wat zijn de tijden van Jan Wienese snel vervlogen! Wie herinnert zich niet, hoe de huidige coach met machtige halen het internationale roeiersveld in Mexico onder de voet liep. Welk een indruk maakte niet zijn eigenzinnige wijze van voorbereiding, welk een persoonlijkheid was deze Wienese. En juist die persoonlijkheid is het punt, waarop zoveel roeiers van nu blijven steken. De mentaliteit ontbreekt eenvoudig!”

„Sittard. Zoals bekend zijn de gouden jaren van het judo voorbij. Om de europees kampioen Peter Adelaar wordt thans wat meewarig geglimlacht, waar mensen als Geesink en Ruska alom hooggeschat werden door de publieke opinie. Nog steeds leven de televisiebeelden uit Tokio, de wurggreep van Geesink tijdens de Olympische spelen, sterker dan de inderdaad matige prestaties van de huidige generaties judoka's”.

„Den Haag. Sjoukje Dijkstra, Joan Haanappel. Die namen behoeven geen verder betoog. Hollandse meisjes, die er jaren voor knokten de beste kunst-

rijdsters ter wereld te worden, zuiver hollandse meisjes. En wat zien we heden ten dage? Het Nationale Kunstrijden wordt gestalte gegeven door half Amerikaanse nauwelijks nederlandse sprekende kinderen als Diane de Leeuw of nu weer Astrid Jansen in de Wal. Moeten wij nog vereerd zijn met hun suksessen. Uw redakteur meent het te mogen betwijfelen”.

Oslo en elders tot slot (dat ligt nog het meest vers in het geheugen) Hilbert van der Duim blijkt plotseling tot de wereldtop te behoren. Wim Pol is een enorm talent. Piet Kleine rijdt prachtige tijden op de lange afstand. Klaas Vriend is er weer helemaal bij. Ria Visser: „de meest begaafde junior ter wereld. Record van Miel Govaert.”

Publieksreactie

„Nou en?”, is de enige reactie van de gemiddelde konsument. „Wat zijn dat nou voor namen: Kleine, Van der Duim? Is dat vergelijkbaar met de grandeur van vroeger, met de mysteries van Verkerk en het toppunt der griekse beginselen, Ard Schenk?” Van der Grift zegt ons meer dan Pol, daar kan niemand omheen.

We hebben hier dus een hoogst merkwaardig verschijnsel bij de neus. Als het om het verleden gaat (Wim van Est, welk een pedalerende ridder was dat niet! En denks een aan de ruige Woutje Wagtmans) is er nog steeds een warme herinnering. De atleten van toen worden nog een beetje gekoesterd. Schatjes waren het eigenlijk, ook al boezemde hun gespierdheid eerder angst dan bezorgdheid in. Die kinderen des volks maakten een klein landje toch maar groot. Geesink werd helemaal in Japan bekend, Schenk werd zelfs op de Amerikaanse tv vertoond. In Koeweit maakte men een postzegel met zijn afbeelding.

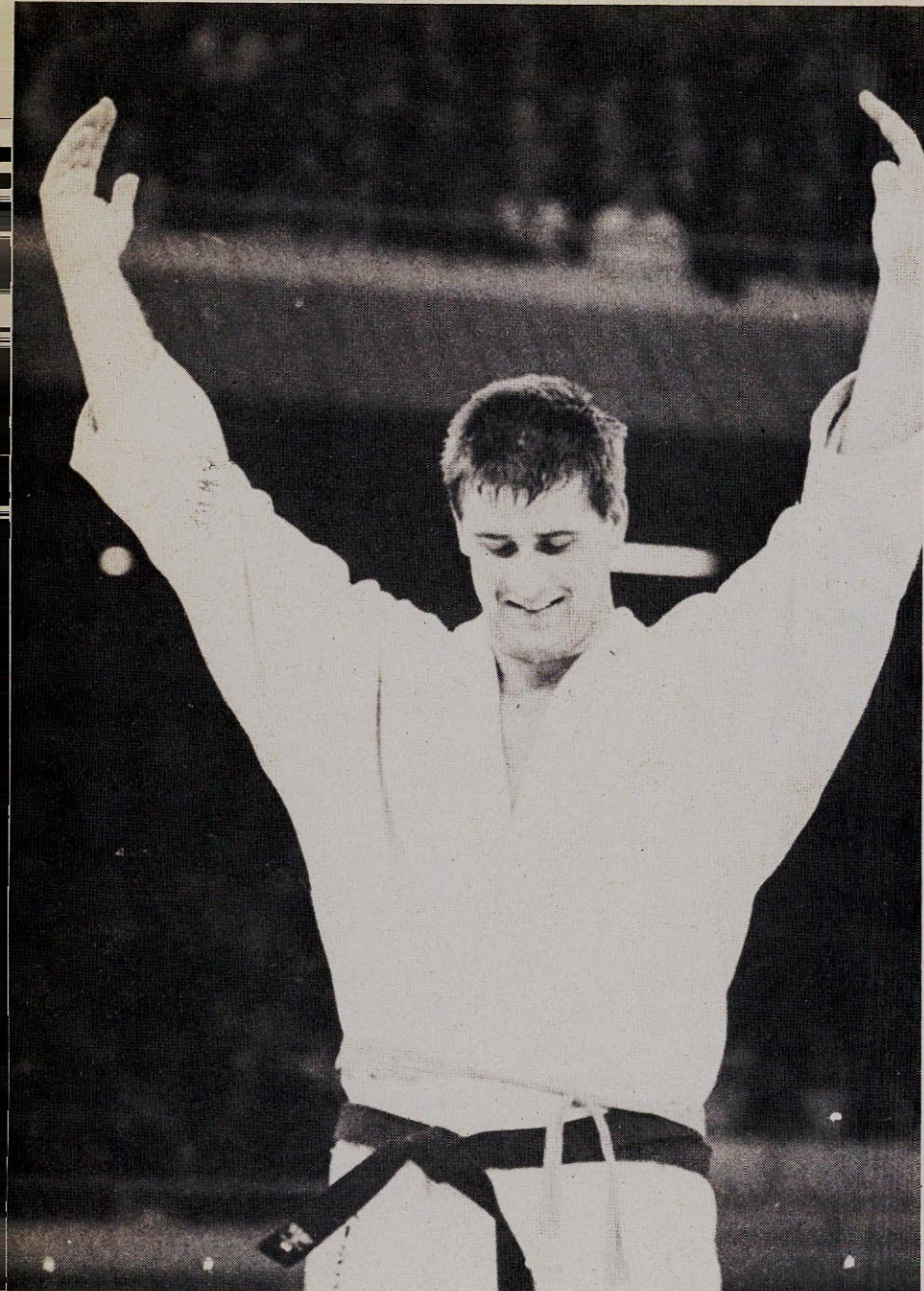
Het sukses straalde een beetje op ons af; eigenlijk hadden „wij” het ook een beetje mogelijk gemaakt: al die wereldrecords en titels. De verslaggever van toen sprak op analoge wijze: „We hebben een wereldkampioen”. „We hebben het gered, wij zijn erdoor, we hebben ze verslagen, wij zijn de besten”.

De topsport is echter vergankelijk: Wim van Est moest stoppen, Anton Geesink hield er mee op en de laatsten van een generatie die nog ontzag en bewondering afdwong, Schenk en Verkerk, werden „beroeps”, een miselijke streek, die dan ook volkomen mislukte. Dat was verraad aan ons sentiment.

Wat daarna gekomen is, werd de moeite van het vermelden steeds minder waard. Harm Kuipers werd nog een keer wereldkampioen schaatsen en uitsluitend omdat er onder (semi)-intelektuelen een soort fietsrage ontstond, viel de wereldtitel van Gerrie Knetemann ook nog wel in redelijk goede aarde. Half januari echter organiseerde de staatssekretaris van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk, Gerard Wallis de Vries, een chique bijeenkomst om alle nederlandse

Hilbert v.d. Duim

hebben bij de ontwikkeling, dat thans nauwelijks nog iemand een wereldkampioen op bezoek wil hebben, met uitzondering dan van Wallis de Vries.

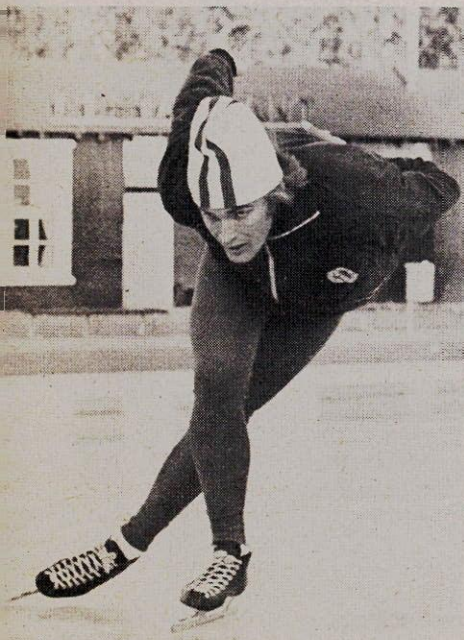
Andere waardering

Het zou best kunnen, dat het grote publiek (of is het juist het kleine, elitepubliek) de topsport anders is gaan waarderen. In de voetballerij zijn daar wel tekenen van bespeurbaar. De verregaande kommersialisering, de minachting van beroepsvoetballers voor het publiek en de talloze bestuurlijke affaires hebben de beeldvorming bepaald niet positiever beïnvloed. In andere sporten komt daar vaak nog de ontnuchtere doping-kwestie bij: er valt niets nostalgisch of anderszins te dagdromen, als het besef er eenmaal is, dat de zuiverheid van krachtmetingen niet meer aan de orde is.

Evenzeer kan een rol hebben gespeeld, dat de topsport maatschappelijk een andere functie heeft gekregen. Voorheen kon de identifikatie met sportsterren nog wel eens dienen als vlucht uit de niet zo vrolijke maatschappelijke werkelijkheid. Daar zijn andere middelen voor gevonden, in de laatste jaren zijn er andere vluchtmethodes bijgekomen en bovendien zijn veel meer mensen zich bewust geworden van het feit, dat het eigenlijk onzin is om uit te wijken in de verering van sportmensen.

Tenslotte is het natuurlijk inderdaad zo, dat het uitblijven van zeer grote successen op twee tweede plaatsen bij wereldkampioenschappen voetbal na, van invloed is geweest op de herwaardering voor topsport. Een bepaalde hoeveelheid chauvinisme is nu eenmaal nooit weg te redeneren en volgens vele deskundigen ook niet geheel ongezond, maar dat chauvinisme is in recente tijden wel ondervoed geraakt. Daar zullen we mee moeten leren leven. Hilbert van der Duim ten spijt.

Hans van Wissen

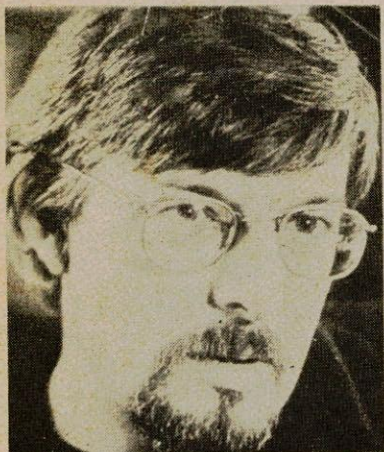
wereldkampioenen te huldigen. Daar werd het dameshockeyteam gefêteerd, maar nog steeds weet geen hond dat die ploeg ook wereldkampioen werd. Een belangrijk uitgenodigde kwam uit de zweefvliegsport: het merendeel van de wereldkampioenen had de invitatie te danken aan een vooraanstaande positie binnen de invalidensport. Laten we wel wezen, het is vandaag de dag geen geringe prestatie meer om gehandicaptenkampioen onder de gehandicapten te worden (hoewel in verhouding nog wel wat eenvoudiger dan bij de validen) en bovendien is er geen enkele andere reden om er gering-schattend over te doen: het zij slechts kwantitatief vastgesteld, dat de invalide kampioenen het sterkst vertegenwoordigd zijn onder de nederlandse wereldkampioenen in het algemeen.

Kortom: er moet de laatste jaren iets beslissends zijn gebeurd in de publieke waardering voor topsport. Of-schoon een aantal andere kulturele factoren evenzeer een rol gespeeld kan

Ard Schenk

vredesbesprekingen

BOEKEN & BROCHURES

Jan Siebelink

Weerloos

Dit is de titel van het derde boek van de auteur Jan Siebelink. Een betere titel had nauwelijks gekozen kunnen worden voor deze bundel verhalen (zes) en een novelle (die het halve boek beslaat). Zoals ook in zijn vorige twee boeken, de verhalenbundel „Nachtshade” en de roman „Een lust voor het oog” is ook in dit boek het hoofdthema de weerloosheid van mensen. Het zijn stuk voor stuk sobere verhalen geschreven in een strak proza. Evenals in het eerdere werk wemelt het in deze verhalen ook weer van de bloemisten,

gereformeerden, leraren, afschuwelijke vrouwen en militairen.

Over deze laatste groep gaat de bijna 100 bladzijden tellende novelle „De dochter van de kapitein wordt achttien jaar”. Het verhaal is gesitueerd in een officiershotel op een luchtmachtkazernterrein (bij Arnhem). De hoofdfiguren zijn een van zijn vrouw gescheiden kapitein (ex-stuntvlieger), een jonge, schuchtere luitenant (met slechts een oude, zieke moeder), een majoor (wiens vrouw krankzinnig geworden is) en een aalmoezenier (wiens verloofde weggelopen is). Zij allen wonen in de legerplaats omdat ze het buiten de poort niet kunnen vinden.

De lusteloosheid in de weekenden op de kazerne weet Siebelink heel knap te schetsen. Heden en verleden worden knap door elkaar verweven, zoals ook liefde en haat, droom en werkelijkheid. Een uitstekend, soms zelfs spannend, geschreven novelle.

Jan Siebelink: *Weerloos*. Uitg. Loeb, A'dam. Prijs f 24,50.

Verslagen uit Vietnam

Bij de Uitg. van Gennep te Amsterdam verscheen eind december de roman „Verslagen uit Vietnam” van de Amerikaanse journalist Michael Herr (onlangs nog in het VPRO TV-drieluik „De waarheid ligt op het slagveld”). De oorlog in Vietnam was een traumatische ervaring voor Amerika die, ook buiten de Verenigde Staten, tallozen tot politiek inzicht en bewustwording bracht. Het was een belangrijke faktor in de sociale en politieke beroering die op het eind van de jaren zestig overal in het Westen inzette.

Michael Herr werkte in 1967-'68 als oorlogskorrespondent in Vietnam: bijna een jaar doorkruiste hij de door de Amerikanen bezette gebieden en onderging van dag tot dag de verschrikkingen van de oorlog.

Hij tekent op adembenemende wijze hoe verwoestend het geweld en de immoraliteit van die afschuwelijke oorlog inwerkten op de bewoners van het land en op de „negentienjarige Amerikaanse doorsneejongens” die er vochten.

Een fascinerend relaas en zonder meer een „moetje” voor iedereen die zich afvraagt hoe mensen zich gedragen in een oorlogssituatie.

Michael Herr: *Verslagen uit Vietnam*, Uitg. v. Gennep, Prijs f 24,50.

4 Miljard Gijzelaars

Op 6 augustus 1945 werd de eerste atoombom afgeworpen op de Japanse stad Hiroshima en de mensheid trad een nieuw tijdperk binnen, het kernwapentijdperk. De bewapeningswedloop die toen is losgebarsten tussen de Verenigde Staten en de Sovjetunie heeft de mensheid voor de eerste maal gekonfronteerd met de mogelijkheid van een totale vernietiging.

Goed beschouwd betekent de dreiging met een nukleaire oorlog door de twee supermogendheden een gijzeling, van niet alleen Amerikanen en Russen, maar van de gehele wereldbevolking, dat zijn vier miljard mensen.

Met als titel „4 miljard gijzelaars” pro-

beert E. Troch (pseudoniem voor Luc Vandeweghe, oud hoofdredakteur buitenland bij de Standaardgroep) in zijn boek de ontwikkelingen van na de tweede wereldoorlog te analyseren om zodoende de huidige politieke situatie waarin we allen gijzelaars zijn, beter te kunnen begrijpen. In dit boek, dat in grote trekken de evolutie van de wereldpolitiek tussen 1945 en 1977 behandelt, wordt veel aandacht besteed aan wat met de bewapeningswedloop verband houdt, aan de tegenstelling tussen Oost en West, aan die tussen Noord en Zuid, tussen de arme en rijke landen.

Het boek is geen doorlopend verhaal, het is een bundeling artikelen over de internationale politiek in die periode verschenen in diverse bladen en tijdschriften. Maar daarom niet minder boeiend.

E. Troch: 4 miljard gijzelaars, Standaard uitg. Prijs f 29,90.

De atoomstaat

„De atoomstaat” met als ondertitel 'De terreur van de technologische vooruitgang' is de titel van het nieuwe boek van Robert Jungk. Jungk verwierf vooral bekendheid met zijn boek 'De toekomst is reeds begonnen' (1952). Wie dat boek destijds gelezen heeft zal het nieuwe boek van Jungk als een soort vervolg zien op zijn eerdere werk. Was het onderwerp eerder de totalitaire invloed van een hoogontwikkelde technologie op de democratische insti-

ROBERT JUNGK
DE ATOOM STAAT
de terreur van de technologische vooruitgang

met een voorwoord van
JAN TERLOUW

tuten van de Verenigde Staten, nu is dat de autoritaire atoomstaat die druk bezig is gestalte te krijgen.

Jungk schreef dit nieuwe boek uit angst en woede. Uit angst voor het dreigende verlies van vrijheid en menselijkheid. Uit woede jegens diegenen die bereid zijn deze waarden op te geven in ruil voor winst en consumptie. Jan Terlouw (D'66) schreef over dit boek in een voorwoord:

„Jungk scheidt in zijn boek een beangstigend beeld van de autoritaire

Jan Siebelink *Weerloos*

atoomstaat. Zijn zorg is tweeledig. De grote risico's die een toename van het aantal kerncentrales met zich meebrengt (vooral de kweekreactors) zullen leiden tot strengere bewaking, meer politiek, vaker en dieper ingrijpen in de privacy van burgers. Maar daarnaast zal de aanwezigheid van plutonium worden gebruikt als een alibi om al bestaande controlemaatregelen van de overheid te rechtvaardigen. M.a.w., de kwetsbaarheid van de atoomstaat zal op den duur een onweerlegbaar argument zijn voor diegenen die de rechten en vrijheden in een parlementaire democratie om zeep willen helpen." Daar heb ik niets aan toe te voegen. R. Jungk: De atoomstaat. Uitg. Elsevier. Prijs f 16,90.

Leren om te overleven

De belangstelling voor het eerder in EGO gesignaleerde proefschrift onder deze titel van dr. S. C. Derksen is zo groot, vernamen wij van de auteur, dat nu reeds een herdruk nodig bleek. Oud-Tweede Kamerlid Huib Franssen schreef o.a., dat het boek op heel leesbare wijze twee uiterst belangrijke problemen met elkaar in verband brengt, nl. hoe onze generatie een algehele ondergang van de mensheid kan voorkomen en de invloed van onderwijs en opvoeding in onze samenleving.

„Leren om te overleven” kost f 25,90 in de boekhandel. Het kan ook worden besteld door f 27,90 (inkl. porto) over te nemen op giro 807074 van S. C. Derksen te Meppel, waarna franco toezending volgt.

Wim Heij

Oproep

Van de Werkgroep Arbeidsliteratuur Rotterdam (onderdeel van de Rotterdamse Kunststichting en uitgever van het tijdschrift War) ontvingen we het verzoek een oproep te plaatsen in EGO gericht aan onze lezers. War wil in de loop van dit jaar een themanummer uitbrengen over oorlog. Als zich onder de lezers van EGO jongeren bevinden die hun visie onder woorden willen brengen m.b.t. het oorlogsvraagstuk, dan stelt War dit zeer op prijs.

Ook vraagt War aan **oud-mariniers**, die betrokken zijn geweest bij de gevechten rond de Willemsbrug te Rotterdam (in de meidagen van 1940) om hun wederwaardigheden op schrift te stellen.

De stukjes mogen een lengte hebben van 1000 tot 1500 woorden.

Inzenden (voor 1 april a.s.) aan en inlichtingen bij:

Wim de Vries, Celsiusstraat 8, Dordrecht, tel. 078-32176.

Stumik-rapport biedt geen historisch inzicht

Den Haag. Het Interkerkelijk Vredesberaad (IKV) heeft een aantal kritische kanttekeningen geplaatst bij het in september 1977 uitgebrachte rapport van de stuurgroep maatschappelijke invloeden in de krijgsmacht (stumik) over „krijgsmacht in verandering”. Volgens het IKV zal dit vrij laat gepubliceerde commentaar degenen, die bereid zijn fundamenteel na te denken over het rapport, verder stimuleren. De belangrijkste kritiek van het IKV is het feit, dat dit rapport geen historisch inzicht in de processen biedt.

Het rapport bevat geen historisch inzicht in de veranderingsprocessen, waaraan de krijgsmacht bloot staat. De historische kanttekeningen hebben slechts een anekdotische en illustrerende functie. Het IKV betreurt, dat de huidige processen, aangeduid met het begrip „vermaatschappelijking” slechts worden bekeken op toelaatbaarheid en functionaliteit, terwijl een kritische uitdieping ontbreekt. Ook is men van oordeel, dat teveel wordt uitgegaan van vanzelfsprekendheden en niet op bewust doorgedachte concepties. Tenslotte merkt het IKV op, dat de uitgangspunten van het rapport binnen de krijgsmacht leiden tot een aantal bedenkelijke reserves ten aanzien van de democratische uitgangspunten.

ANP-bericht 18-12-78

Milieubezwaar erkend bij werkweigering

NAMEN (AFP) – In België mag een werkloze een hem aangeboden baan weigeren om redenen die samenhangen met zijn opvattingen over het milieu of om filosofische redenen. Dit is beslist door het hof voor arbeidszaken in de plaats Huy nabij Namen.

De zaak was aanhangig gemaakt door een werkloze wiens uitkering was ingetrokken door het plaatselijk ar-

beidsbureau omdat hij een aangeboden baan als elektriciën in een kerncentrale had geweigerd.

In zijn vonnis zegt het hof: „Het is duidelijk dat iemand die oprecht gelooft dat kernenergie tot gevolg zal hebben dat de mensheid verdwijnt het werk in een centrale moet weigeren. Als hij dit eerlijk doet in overeenstemming met zijn geweten mag hem daarvan geen verwijt worden gemaakt.”

Volgens het hof was de aangeboden baan niet aanvaardbaar voor de betreffende werkloze gezien zijn opvattingen over het milieu.

De Volkskrant

terzijde: vaste prik

Verwoestijnen we...?

Lees meer hierover
op blz. 6 en 7